

Rozhodující aspekty o volbě povolání žáků na základní škole

Lenka Haluzová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Lenka Haluzová
Osobní číslo: H160030
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Rozhodující aspekty volby povolání žáků na základní škole

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti školního poradenství, činnosti výchovného poradce a problematiky kariérního rozhodování žáků 9. tříd.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

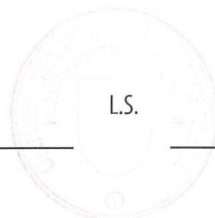
Seznam doporučené literatury:

- CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 254 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.
- KNOTOVÁ, Dana a kol. Školní poradenství. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 258 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4502-2.
- KRAUS, Blahoslav et al. Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- MEZERA, Antonín. Pro jaké povolání se hodím?: jak si vybrat střední a vyšší odbornou školu a snad i budoucí povolání. 2., aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2008. viii, 296 s. ISBN 978-80-251-2395-9.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
- VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Renáta Matušů**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 10.9. 2020

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Opírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo učít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla - výdělkem jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíáde k větší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá aspekty, které se významně podílí na volbě povolání žáků devátých ročníků základních škol. Teoretická část se zaměřuje na úlohu a význam kariérového poradenství u žáků. Dále jsou přiblíženy pojmy jako výchovný poradce, školní poradenské pracoviště, volba budoucí profese, dospívání a faktory ovlivňující volbu povolání u žáků devátých tříd základních škol. V praktické části jsou zpracovány výsledky kvantitativního výzkumu. Pro náš výzkum jsme zvolili metodu sběru dat pomocí dotazníků. Otázky jsou orientovány na zjištění faktorů, které se významně podílí na volbě budoucí vzdělávací dráhy žáků.

Klíčová slova: volba povolání, vzdělání, kariéra, kariérní poradenství, informační a poradenská střediska, výchovný poradce, profesní orientace, škola, školní poradenské pracoviště, dospívající, vliv vrstevníků.

ABSTRACT

This undergraduate thesis deals with aspects that significantly contribute to the choice of the profession of ninth grade students in the primary schools. The theoretical part focuses on the role and the importance of career counseling for elementary school pupils. It also introduces terms such as educational counselor, school career counselors, choice of future profession, adolescence age and factors influencing the career choices of the ninth grade elementary school students. The practical part deals with the results of the quantitative researches. For our study, we chose to collect the data using questionnaires, where the questions are aimed to identify factors that significantly contribute to the choice of the future professions of the future chosen students.

Keywords: career choice, education, career, career counseling, information and counseling centers, educational counselor, professional orientation, school, school counseling center, adolescents, peer influence.

Především děkuji paní Mgr. Renátě Matušů za odborné vedení, cenné rady, ochotu a vstřícnost, kterou mi věnovala při psaní této práce.

Dále bych chtěla velmi poděkovat své rodině a přátelům za psychickou podporu a trpělivost, kterou mi poskytovali při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ.....	12
1.1 DIAGNOSTIKA V KARIÉRNÍM PORADENSTVÍ	14
1.2 ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVÍŠTĚ.....	17
1.3 VÝCHOVNÝ PORADCE.....	18
1.4 INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ STŘEDISKO ÚŘADU PRÁCE	20
2 POVOLÁNÍ.....	22
2.1 VOLBA POVOLÁNÍ	23
2.2 MOŽNOSTI PŘÍPRAVY PRO BUDOUCÍ POVOLÁNÍ.....	25
2.3 DOSPÍVAJÍCÍ.....	28
3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VOLBU POVOLÁNÍ.....	30
3.1 ROLE RODIČŮ NA VOLBU POVOLÁNÍ	31
3.2 VLIV VRSTEVNÍKŮ NA VOLBU POVOLÁNÍ	33
3.3 ÚLOHA A VLIV ŠKOLY NA VOLBU POVOLÁNÍ.....	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	38
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	38
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	38
4.3 METODA SBĚRU DAT	39
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	39
4.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	40
5 ANALÝZA, INTERPRETACE	41
5.1 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE	41
5.2 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	60
5.3 DISKUZE	62
5.4 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	65
ZÁVĚR.....	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	73
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	74
SEZNAM GRAFŮ.....	75
SEZNAM PŘÍLOH	76

ÚVOD

Volba povolání patří k důležitým rozhodnutím v životě člověka. Toto rozhodnutí bývá velmi složité. Žák základní školy nebývá na toto zásadní rozhodnutí zcela připraven. Žáci mnohdy netuší, jak významné je pro jejich budoucnost rozhodnutí o volbě povolání, které jim poté může usnadnit další uplatnění ve společnosti a životě. V tomto věku si žáci často neuvědomují, že vzdělání je jednou z nejvýznamnějších hodnot, kterých může v životě člověk dosáhnout. Volba budoucího povolání může významně ovlivnit budoucnost jedince při uplatnění na trhu práce. S neustále měnící se společností se současně mění i trh práce, takže otázka volby povolání je téma velice zajímavé a hlavně aktuální.

Cestu za vzděláním je třeba správně naplánovat, protože bývá zpravidla základem úspěšné kariéry. Kariéra je totiž něco co se vyvíjí a její plánování je pro život důležité. Během prvních let se většina mladých lidí přesvědčí, zda se pro dané povolání vůbec hodí. (Mezera, 2008, s. 78)

Při volbě povolání musíme zvažovat činitele, jako jsou školní prospěch, osobnostní předpoklady, záliby a koníčky, perspektivitu zvoleného povolání, ale také například finanční situaci rodiny a vzdálenost bydliště od zvolené školy a další (Hřebíček, 1983, s. 40).

Cílem této bakalářské práce je zjistit aspekty, které se významně podílí při volbě povolání žáků na základní škole.

V teoretické části budeme definovat základní pojmy zpracované na základě studia odborné literatury týkající se tohoto tématu. Teoretická část je rozdělena na tři kapitoly. V první kapitole se nejprve zaměříme na kariérové poradenství, diagnostiku v kariérovém poradenství a školní poradenské pracoviště. Dále popíšeme roli výchovného poradce a funkci Informačního a poradenského střediska Úřadu práce. V druhé kapitole budou přiblíženy pojmy, jako jsou povolání, volba budoucího povolání a zaměříme se také na dospívání žáků. V závěru teoretické části se zaměříme na faktory ovlivňující volbu povolání.

V praktické části bude provedeno výzkumné šetření s cílem zjistit „Rozhodující aspekty o volbě povolání žáků na základní škole“. Tento výzkum bude proveden kvantitativní

metodou, data budou získána dotazníkovým šetřením. Jako výzkumný soubor jsme zvolili žáky druhého stupně základních škol ve Zlíně. Poté provedeme interpretaci výsledků a následně je zaznamenáme do grafů. V závěru naší práce shrneme celý náš výzkum a navrhneme doporučení pro praxi.

Volba vzdělávací a profesní dráhy je aktuální téma v každé době, jelikož rozhodování žáků o volbě povolání představuje významnou fázi v celoživotním procesu profesní orientace. Vzdělání je pro člověka velmi významné, protože obvykle určuje úspěšnost a sociální postavení jedince ve společnosti. Dobře zvolená vzdělávací dráha je zárukou pro budoucí úspěšné uplatnění na trhu práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ

V dnešní moderní době je kariérové poradenství velmi důležité. Počet množství informací se stále zvětšuje i v důsledku rychlého zastarávání informací, v souvislosti s rozšiřováním vzdělávacích příležitostí a různosti vzdělávacích cest nebo v důsledku změn na trhu práce a v možnostech pracovního uplatnění. Za kariérové informace jsou považovány informace, jež jedinci potřebují k plánování, získávání a udržení si zaměstnání a k aktuálnímu rozhodování, jako je volba profesní a vzdělávací dráhy, volba povolání, nástup do zaměstnání, či návrat do pracovního procesu. (Knotová, 2004, s. 167)

„Kariérové poradenství zahrnuje širokou škálu informačních, poradenských, diagnostických a výchovně-vzdělávacích činností, které sledují společný cíl – pomáhat jednotlivcům při rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze“ (Vendel, 2012, s. 18).

Služby kariérového poradenství mohou být poskytovány na školách, v institucích poskytujících odbornou přípravu, dále realizovány pracovníky úřadu práce a ostatních institucí. Mohou probíhat individuálně s jednotlivci nebo skupinově. Toto poradenství se zaměřuje zejména na osobnostní, studijní a profesní předpoklady. Po zhodnocení všech předpokladů poskytuje poradce poradenství, informace, osobnostní ohodnocení. Služby kariérového poradenství napomáhají dalšímu případnému kariérovému vzdělání a volbě vhodné profese. (Hargašová, 2009, s. 227)

Kariérové poradenství zaměřené na jednotlivce klade důraz na jeho předpoklady, zájmy, dovednosti a schopnosti při jeho budoucím rozhodování o profesní dráze. Dále musí sledovat změny ve společnosti a spojit je s požadovanými potřebami na uplatnění lidí v zaměstnání. Tyto specifické požadavky musí poradce brát v úvahu. (Vosmík, 2018, s. 9)

Kariérové poradenství představuje jednu ze základních činností výchovného poradce na všech typech škol. V jeho průběhu poskytuje poradce informace týkající se navazujícího studia, také informace o přípravných kurzech, zejména k přijímacím zkouškám. Informuje o dnech otevřených dveří a dalších aktivitách škol. Spolupracuje s Úřady práce a dalšími institucemi, které informuje žáky o dalších možnostech v jejich případné profesní kariéře. Kariérové poradenství kromě základní školy také poskytují střední školy, které se navíc věnují oblasti vstupu absolventů na pracovní trh. Výchovný poradce také zajišťuje převážnou část administrativy spojené s přihlašovaním žáků do dalších škol. Práce výchovných poradců může být pouze formální v případě, kdy žáci potřebují vyplnit příslušnou dokumentaci, také v řadě případů pomáhají žákům a rodičům zodpovědět

dotazy týkající se jejich dalšího rozhodování při volbě typu škol. Výchovný poradce, by měl znát alespoň základní charakteristiky škol, které kladou menší či větší nároky na své žáky. Tyto informace, které poskytuje žákům, jim pomáhají usnadnit volbu vzdělávací dráhy. (Mertin, Krejčová © a kol., 2013, s. 198)

Kariérové poradenství pomáhá jedincům přemýšlet o vlastních zájmech a přáních, umožňuje jim poznat osobnostní předpoklady a hledat soulad mezi vzdělávacím systémem a možnostmi trhu práce. Komplexní poradenství se snaží učit jedince činit a plánovat rozhodnutí týkající se jeho vzdělání a práce. Proto je velmi nutné dodávat potřebné informace týkající se trhu práce a vzdělávacích příležitostí. Současným trendem je podávání rad a informací, vybavování žáků kompetencemi, aby se na jejich základě dokázali samostatně rozhodovat. Dnešní kariérové poradenství pomáhá lidem tak, aby si byli schopni plánovat a řídit svůj vlastní život s větší samostatností a kompetencí. Abychom dosáhli těchto cílů, musíme aktivizovat především vlastní zdroje osobnosti, dovednosti a znalosti, které jsou při kariérovém rozhodování podstatné. (Hlad'o, 2012, s. 19)

V rámci školy je poskytováno individuální nebo skupinové kariérové poradenství. Pro individuální kariérové poradenství je nejdůležitější spolupráce mezi žákem a poradcem. Poradce by měl předávat své zkušenosti a rady žákům, v případě potřeby by měl spolupracovat i s rodiči. Při poradenském setkání by měl být **poradce a žák na stejné úrovni**. K uvědomění sociálního umístění a pozice v životě společnosti žáka, je důležité znát jeho minulost, přítomnost i budoucnost. Díky těmto informacím se lépe pohlíží do jeho budoucnosti. Výchovný poradce pomáhá s plánováním, výběrem a s dalšími potřebnými kroky při rozhodování o budoucím povolání žáků. Jejich vztah by měl být založen na vzájemné důvěře, poradce by měl být pro žáka oporou, nijak na něj netlačit a podpořit ho při jeho konečném rozhodnutí. (Vosmík, 2018, s. 30)

Při skupinovém poradenství by se měli dodržovat určitá pravidla. Mezi tyto pravidla patří respektování ostatních ve skupině, jejich naslouchání a nezasahovat, když mluví jiný. Lidé ve skupině by se měli znát vzájemně jmény a tak i zaujímat věcný postoj. Cílem skupinového poradenství je najít potenciál, zdroje a posilovat silné stránky každého jednotlivce. Můžou probíhat pomocí přednášek, besed, skupinové práce, projektového vyučování, exkurze nebo prezentace individuální i skupinové práce. Tyto aktivity můžeme využít v předmětech, v nichž je probíráno téma volby povolání a to zejména v předmětu „Člověk a svět práce“, ale také i v jiných předmětech nebo v třídnických hodinách.

Skupinové poradenství musí být neoddělitelnou součástí kariérového poradenství, protože zde žáci mají možnost sdílet své názory a zkušenosti. Veškeré tyto aktivity by měli mít možnost absolvovat i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. (Vosmík, 2018, s. 23)

Volba vzdělávací a profesní dráhy není pouze jednorázový rozhodnutím, ale dlouhodobým procesem. V rámci kariérového poradenství bychom měli žáky motivovat a to co nejdříve, nejpozději však začátkem osmého ročníku. Takto lépe rozvineme vnitřní motivaci žáků a dosáhneme jejich zvýšeného zájmu o volbu povolání. S dětmi bychom měli probírat témata o světě jednotlivých povolání a mluvit o profesi jejich rodičů a příbuzných. V posledních dvou letech základní školy se děti mohou zúčastnit testů studijně profesních předpokladů a kromě skupinového poradenství mohou využít i individuální kariérové poradenství. (Vosmík, 2018, s. 72)

1.1 Diagnostika v kariérním poradenství

Pro poradce, který se zabývá profesním poradenstvím, je důležitá kariérní diagnostika. Poradce ke své práci potřebuje různé techniky, které by mu napomohli při seznámení s klientem a jeho potenciálem k různým druhům povolání. Tyto techniky umožňují zjistit psychologické předpoklady pro úspěšný výkon budoucí profese (Vendel, 2008, s. 91).

Při volbě vhodného uchazeče o dané pracovní místo se používají nejprve testy schopnosti a výkonnosti. Tyto testy se zejména využívají k zjišťování budoucí úspěšnosti a to jak ve vzdělávání, tak i v pracovním výcviku. Absolventi, kteří se zúčastní těchto testů, předpokládají, že po jejich absolvování si dovedou najít práci, pro kterou mají předpoklady a budou v tomto zaměstnání úspěšní. Žádný test schopností není přesný natolik, aby na konečném výsledku tohoto testu bylo možné s jistotou předpokládat úspěch jednotlivce (Vendel, 2008, s. 86.).

Pro všechny, kteří se rozhodují o výběru svého budoucího povolání a následné profesní kariéry je vhodný **Dotazník volby povolání a plánování profesní kariéry – DVP**, který byl vydán v češtině. Tato technika je vhodná pro adolescenty od 15 let věku. DVP umožňují porovnávat zájmy jedince a jeho schopnosti s případnou nabídkou pracovních příležitostí a veškerými jejími možnostmi. Tyto dotazníky je možné vypracovávat bez jakékoliv kooperace s odborníkem, ale může nám také sloužit jako podklad pro spolupráci s profesionálním poradcem. Pro zjištění zájmů jedince je možné využít **Test profesních zájmů B-I-T II**, tento test je určen pro adolescenty od věku 14 let.

Antonín Mezera je autorem Obrázkového testu profesní orientace. Tento test je také zaměřený na profesní zájmy. Tento test je vedený poradenským psychologem či výchovným poradcem. Pro další studijní či profesní orientaci žáků základních škol je tento Obrázkový test orientace vhodný. Není orientován jen na volbu konkrétního povolání, který by měl žák absolvovat při jeho rozhodování o budoucím povolání (Vendel, 2008, s. 88).

Práci poradenských pracovníků ovlivňují ještě další faktory. Vzhledem k rychle se měnícím společenským podmínkám se jim nedokáže kariérové poradenství rychle přizpůsobit. Současnou situaci komplikují nejvíce stále se proměňující nároky na vzdělanost a odkládání rozhodování o profesní dráze žáků na stále pozdější dobu. Je to také nedostatečný prostor pro kariérové poradenství v rámci poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních. (Vosmík, 2018, s. 16)

Obrázek 1 – Faktory ovlivňující kariérové poradenství

Zdroj: Vosmík (2018, s. 16)

Obrázek popisuje faktory, jež mohou zásadně ovlivňovat kariérové poradenství, které se v českém vzdělávacím systému potýká s řadou problémů. Není zcela tak jasné, co člověk může očekávat od vzdělávacího systému. Také neví, kdo by měl a jakým způsobem připravovat žáky pro jejich budoucí povolání a jakým směrem má kariérové poradenství směřovat. Dále stále nevíme, zda se má podporovat všeobecné nebo specializované odborné vzdělávání. Ztrácí se tak podpora technického vzdělávání. Vzdělávací systém nelze přizpůsobit aktuálním požadavkům na trhu práce. (Vosmík, 2018, s. 16)

Obrázek také znázorňuje, že v dnešní době mladí lidé jsou neochotni se rozhodovat a tyto rozhodnutí často ponechávají na pozdější dobu, zatímco v minulosti tomu tak nebylo. Po absolvování povinné základní školní docházky si mladí lidé volí střední školu. Mnohdy se stává, že během studia mění volbu střední nebo vysoké školy. (Vosmík, 2018, s. 17)

Dále nám obrázek ukazuje, že poradenské služby ve školách nevěnují kariérovému poradenství mnoho času. Je to dáno tím, že školy musí věnovat dost času úkolům, které školám přibyly, a to zejména společnému vzdělávání žáků, kteří mají speciální potřeby. Dále se musí věnovat rizikovým jevům v prostředí školy. Poradenští pracovníci se musí zabývat hodně úkoly, nicméně pro jejich plnění nemají podmínky. Tato situace se stává čím dál víc kritičtější. Na mnoha školách bývá nedostatečná kvalita kariérového poradenství. Někdy chybí úplně, nebo poradenští pracovníci pomáhají jen s vyplňováním přihlášek na navazující studium a s dalšími administrativními úkony. Jen velmi malá část škol personálně odděluje **kariérové a výchovné poradenství**. (Vosmík, 2018, s. 18)

1.2 Školní poradenské pracoviště

Dle Knotové (2014, s. 26) poradenské služby ve školách podporují kvalitu výchovně-vzdělávacího procesu. Pomáhají zvládnout problémy, které tento proces přináší a vytváří podmínky pro úspěšné začlenění dětí s různým znevýhodněním či postižením. Získané zkušenosti z posledních let ukazují, že vytváření školních poradenských pracovišť je tou správnou cestou. Velmi důležitou roli hraje spolupráce poradenských pracovníků ve škole a spojení účinné prevence s řešením problémových situací. Žákům, kteří mají ve škole jakékoliv problémy, by měla být poskytována komplexní péče ze strany školy. Tato péče může být efektivní pouze tehdy, pokud poradenští pracovníci ve škole budou spolupracovat s vyučujícími a vzájemně se domluví, o tom, kdo a jakým způsobem tomuto žákovi bude pomáhat. Aby byla komplexní péče účinná, měli bychom poradenské služby správně koordinovat a načasovat. Tyto informace zprostředkovávají žákům především třídní učitelé. Rodiče mají k dispozici informace o poradenských službách a činnostech, které provádějí poradenští pracovníci ve školách a to na třídních schůzkách nebo na webových stránkách školy. Při řešení všech problémů, které poradenský pracovník řeší je nutná úzká spolupráce s třídními učiteli a podpora jejich kompetencí.

Ředitel základní školy umožňuje prostřednictvím výchovného poradce a školního metodika poradenské služby, které mohou být také zabezpečovány školním speciálním pedagogem nebo školním psychologem. Důležitá je spolupráce těchto pracovníků s třídními učiteli žáků, popřípadě s ostatními pedagogickými pracovníky školy (Knotová, 2014, s. 25).

1.3 Výchovný poradce

Výchovný poradce je tradičním poskytovatelem poradenských služeb v základních i středních školách. „*Výchovný poradce je v současné škole stále především učitel. Aby mohl být nositelem změn a mohl obhajovat nejružnější systémové změny, jež efektivní řešení problémů vyžaduje, musí to být učitel, který má respekt jak u kolegů, tak u žáků a rodičovské veřejnosti.*“ (Knotová, 2014, s. 29)

Míra vyučovací povinnosti výchovných poradců je dána zákonem č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků. Poradenský pracovník musí mít odbornou kvalifikaci, kterou upravuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a doplněním kvalifikačních požadavků stanovených vyhláškou č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

Jedním z nejvýznamnějších strategických dokumentů je (zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání).

Výchovný poradce respektuje a dodržuje Etický kodex výchovných pracovníků a řídí se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. K posouzení osobnostních předpokladů, dovedností a schopností na přípravu budoucího povolání je možno poskytnout poradenství, které umožňují Informační a poradenská

střediska na Úřadech práce. Poradenství je poskytováno v souladu se zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. (Knotová, 2014, s. 30)

Podle Mezery (2008, s. 163), je školní poradenství velmi specifickým typem mezilidské komunikace. Při komunikaci mezi výchovným poradcem, učitelem, žákem a mnohdy i jeho rodiči může nastat mnoho záladných situací. Při svém působení se výchovný poradce setkává s mnoha citlivými a důvěrnými údaji, proto je nutné dodržovat Etický kodex. Mezi činnosti výchovného poradce patří kariérové poradenství a poradenská podpora při rozhodování o dalším vzdělávání a profesní dráze žáků.

Výchovný poradce zajišťuje skupinová a individuální šetření k volbě povolání. Poskytuje poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a dispozice žáků ve spolupráci s třídním učitelem, spolupracuje se školním metodikem prevence, školním psychologem a také s pedagogicko-psychologickou poradnou. Dále organizuje skupinové návštěvy žáků školy v Informačních poradenských střediscích Úřadu práce, poskytuje informace o možnosti individuálního využití těchto středisek žákům i jejich zákonným zástupcům. Důležitá pro výchovného poradce je spolupráce se školskými poradenskými organizacemi a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb, které přesahují pravomoc školy. (Knotová, 2014, s. 30)

Výchovný poradce je odborně připravený pedagog pro výchovné poradenství, který pomáhá při profesní orientaci a řešení výchovných otázek. Také se věnuje problematickému chování dětí a mládeže jejich zjišťování, prevenci a nápravě a to z hlediska pedagogické, psychologické a sociální normy. (Knotová, 2014, s. 30)

Měl by své představy a názory jak si myslí, že by měly fungovat poradenské služby projednávat nejprve s vedením školy. Výsledkem jednání by měla být společná cesta, jak této představy dosáhnout. Vedení školy by pak mělo výchovnému poradci vytvořit pro práci dostačující podmínky. Pro práci výchovného poradce je velmi důležitý zájem vedení školy o vytvoření fungujícího systému výchovného poradenství, tudíž je velmi důležitá trvalá úzká spolupráce. (Knotová, 2014, s. 31)

Práce výchovného poradce představuje poměrně rozsáhlou dlouhodobou agendu, která je také spojena s podáváním přihlášek žáků do škol. U výchovného poradce se vyžaduje znalost základních diagnostických nástrojů v oblasti kariérního poradenství. Mezi jeho další činnosti patří průběžně komunikovat s žáky o možnostech dalšího studia i vším co s tím souvisí. V případě potřeby poskytuje poradenství i rodičům žáků.

Významnou roli výchovného poradce hraje také úzká spolupráce se svými kolegy. Ti mohou informovat žáky v průběhu svých vyučovacích hodin o případných nárocích na studium, ale také zajímavostech, které různé profese obnáší. (Mertin, Krejčová © a kol., 2013, s. 201)

1.4 Informační a poradenské středisko Úřadu práce

Jedním z nezbytných zdrojů informací se mimo rodičů, výchovného poradce nebo psychologa v pedagogicko-psychologické poradně řadí také poradenské a informační střediska na úřadu práce. Toto středisko se nestává jen místem, kde jste usazeni k počítači a máte možnost absolvovat jeden z více Hollandovských dotazníků, který se nazývá Vídeňský test k nalezení struktury vašich zájmů (AIST). Poradenské středisko navíc poskytuje podrobnou charakteristiku veškerých profesí, kterým se v průběhu života můžete věnovat. Také poskytuje podrobný popis nároků kladených na danou profesi, pracovní prostředí, včetně veškerých informací o možnostech dalšího vzdělávání. (Mezera, 2008, s. 90)

Friedmann (2011) chápe profesní zaměření jako dlouhodobý pedagogický proces, jehož cílem je začleňování mladých lidí do světa práce.

Jakákoliv profese zahrnuje své výhody i nevýhody, ale také i značné specifické rysy a různorodé možnosti uplatnění, které jsou závislé na různých změnách na trhu práce. V poradenském informačním středisku se mimo jiné dozvíme, že složení jejich zájmů z testu AIST míří k určité kategorii povolání a na základě tohoto zjištění jim profesní poradce doporučí vhodné profese, které odpovídají jejich osobnosti a zájmovému zaměření. (Mezera, 2008, s. 90)

Užitečné před volbou střední školy je občas sledovat trh práce a informace, které se týkají budoucího uplatnění. Tyto informace, které jsou odlišné kraj od kraje a město od města, také získáme přímo ve škole od výchovného poradce, který má k dispozici mnoho příruček nebo nás nasměruje na úřad práce, kde mají podrobnější informace. (Mezera, 2008, s. 97)

Každý rok to bývá podobné. Měsíce před podáním přihlášek na střední školy je zvýšený zájem o kvalitní adresáře škol, kde se co a jak studuje, přehled oborů a hodnocení kvality různých škol a tak i po možnostech následného uplatnění na trhu práce u jednotlivých

profesí. Děti, které končí základní školu, si musí do konce roku vybrat, na jakou střední školu nastoupí. (Mezera, 2008, s. 101)

Pokud jde o získávání informací ohledně studijních oborů, mnoho příruček z knihkupectví zmizí velice rychle, a proto hodně mladých lidí v dnešní době raději řadu informací získává z internetu. V registru Ministerstva školství je možné v databázi škol zařazených do vzdělávací sítě také najít tyto informace. Tento seznam je většinou zastaralý a různé obory středních škol už neexistují. Podobné informace také nabízí Národní ústav odborného vzdělávání, který má k dispozici přehled o nezaměstnanosti absolventů středních škol u jednotlivých oborů. (Mezera, 2008, s. 102)

Díky rychlým změnám ekonomiky je situace na trhu pracovních sil velmi nepředvídatelná a plánování kariéry se zdá méně podstatné. V dnešní moderní době se mění povaha zaměstnání a to znamená, že musíme klást důraz na týmovou práci. Většina zaměstnání má nyní širší záběr než v minulosti. Většina povolání vyžaduje komplexnost a řadu interpersonálních dovedností. (Vendel, 2008, s. 186)

V současné době už je zcela běžné, že internet je dobrým společníkem pro hledání informací o světě práce i na základních školách. Jeden z eventuelních způsobů při rychlém vyhledávání důležitých informací, je používání domácích i zahraničních fulltextových vyhledávačů. Pokud nahlédnete do jakéhokoliv katalogového vyhledávače přes rubriku zaměstnání a podrubriku studium, zde naleznete spoustu informací o stovkách profesí či povolání, kterým se v budoucích letech můžete věnovat. (Mezera, 2008, s. 109)

2 POVOLÁNÍ

Povolání je pravidelně vykonávaná pracovní činnost, která by neměla být chápána pouze jako vykonávání práce, ale měla by jedinci přinášet radost. Pro jedince ve společnosti je to důležitý ukazatel sociálního a ekonomického statusu, tudíž bychom mu měli přikládat velký význam již při volbě povolání. Povolání si lidé vybírají na základě svých znalostí, dovedností i schopností. K výkonu většiny povolání je nutná kvalifikace, která je dosahována vzděláním ve školách. (Dolenský, 1936, s. 173)

Povolání je spojeno s posláním, naplněním a se smyslem, který chceme v práci a ve svém životě získat. Měli bychom mít pocit, že to co děláme, má smysl pro nás i pro ostatní.

Pro dané povolání bychom měli mít předpoklady nebo určitý talent. Je určitým typem činnosti, kde bychom měli uplatnit svůj talent a naplňovat své osobní a společenské potřeby. „Slovo zaměstnání je obvykle chápáno jako určitá role ve světě práce. Z pohledu právního existuje vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, který je řízen zákoníkem práce a vymezen pracovní smlouvou“ (Vosmík, 2018, s. 11).

Pokud jsme zaměstnancem, tak pracujeme jménem dané společnosti, zatímco jak právní a všeobecnou zodpovědnost za naše činy má tato společnost. V zaměstnání má zaměstnanec vždy svého nadřízeného a za odvedenou práci pobírá plat. Zaměstnání je činnost, jejímž prostřednictvím si vyděláváme prostředky, sloužící k uspokojování potřeb, které jsou nutné pro každého z nás. (Vosmík, 2018, s. 13)

Pojem povolání chápeme podobně jako zaměstnání či profesi. Je to jasně vymezená pracovní role, která se zároveň kryje s pojmem zaměstnání. U profese hrají velkou roli zodpovědnost, znalosti a schopnosti, které musí mít její nositel. Pro danou profesi musíme získat dovednosti a předpoklady, které jsou pro ni důležité. S její souvislostí je také spojováno profesní vzdělávání, profesní dráha a profesní kvalifikace. (Vosmík, 2018, s. 12)

Mareš (1994, s. 56) považuje za důležité, že nedílnou součástí člověka je povolání, které plní mnoho funkcí v životě člověka. Za velmi významné považuje, že nám dělí životní čas, přináší pocit seberealizace, zprostředkovává sociální kontakty, jejím prostřednictvím se člověk začleňuje do společnosti. Začlenění člověka do pracovního procesu je vnímáno jako uznání plnohodnotnosti, což má příznivý vliv na jeho sebevědomí a na to jakým způsobem se člověk chová a jedná. V naší moderní společnosti závisí lidský život většinou na práci a to především na práci placené. Práce je základním sociálním činitelem,

hraje v našem životě hlavní roli. „*Pracovní vztahy jsou zdrojem identity člověka a uspořádávají jeho životní dráhu.*“ (Mareš, 1994, s. 56)

V dnešní době si lidé v naší společnosti často kladou otázku: Kolik vyděláváte? Zájem o výši výdělku a případný úspěch u placené profese převažuje. Společenské uznání by nemělo být posuzováno pouze na základě kariéry a vysokého konta. Měli by nás také zajímat zájmy člověka mimo placené zaměstnání, čemu se věnuje ve volném čase a zdali se také angažuje sociálně. (Kraus, 2001, s. 165)

2.1 Volba povolání

Dle Průchy (2003) je „*volba povolání, proces zahrnující rozhodování o volbě studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celou profesní dráhu člověka. Součástí celkového vývoje osobnosti, v němž hlavní roli hrají rozhodovací procesy (profesní orientace, profesní poradenství, výchovné poradenství, výchovný poradce*“.

Základem pro kariérové rozhodování by mělo být vzdělání k sebepoznání. Tento proces, by měl vést k zodpovědnému plánování své vlastní vzdělávací a profesní dráhy. Toto **kariérové rozhodování souvisí s volbou povolání**, jelikož se v dnešní době neustále mění trh práce a lidé často mění své zaměstnání v průběhu své profesní dráhy. Je to proces, kterým lidé procházejí a zároveň hledají různé kariérové možnosti, které jsou pro ně nejvhodnější při volbě povolání (Hlad'o, 2012, s. 16).

Již řadu let si lidé lámou hlavu nad tím, kdy vlastně začíná volba našeho povolání. „*Pojem volba povolání je definován jako: proces zahrnující rozhodování o volbě studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celou profesní dráhu člověka*“ (Průcha a kol. 2003, s. 274). Tato volba začíná ujasněním svých zájmů, důraz by měl být kladen i na osobnostní předpoklady. Velkou roli hrají životní hodnoty mladých lidí, kteří někam směřují a hledají uplatnění v budoucím povolání. Následuje volba určitého okruhu škol, které jsou schopny mladým lidem pomoci při cestě k dosažení vysněné profese. K tomu aby se žáci na nějakou školu dostali, je důležité využít své schopnosti, najít si ty správné informace, kvalitně a efektivně se učit. Také by se měli důkladně připravovat a snažit se dosáhnout co nejlepších výsledků. (Mezera, 2008, s. 3)

Pro rozhodování žáků o svých budoucích krocích, co se jejich dalšího zaměření týče, čemu se chtějí v dalších letech věnovat je především nutno mít na toto rozhodnutí

dostatečně dlouhou dobu a věnovat tomu správný čas. Většina dobrých rozhodnutí, které mají dlouhodobější důsledky, chce opravdu svůj čas a na něm závisí i kvalita těchto rozhodnutí. Tyto je potom provází a ovlivňují jejich životní dráhu a kvalitu jejich života. (Mezera, 2008, s. 119)

Při volbě budoucího povolání je moudré poradit se s co největším okruhem lidí, poradit se s nimi však neznamena přijmout jejich názory. To nejtěžší rozhodnutí vždy stejně zůstává na každém z nás. Je to náš život, ale jestliže jsme se však rozhodli špatně, máme dalších mnoho možností a vždy můžeme danou chybu napravit. V dnešní moderní době se můžeme začít vzdělávat v každém věku, zúčastnit se rekvalifikačního kurzu, začít studovat cizí jazyk. Vždy se můžeme vydat jinou cestou a realizovat své představy a sny. (Mezera, 2008, s. 4)

N. Lesterová (2000) konstatuje, že pro mladé lidi nebývá kariéra příliš často záležitostí volby, protože o této volbě rozhoduje více aspektů jako je štěstí, náhoda a rodinné prostředí. Studenti se většinou inspirojí rodiči, vrstevníky nebo svými vlastními sny. Pro adolescenty je nerozhodnost při volbě dalšího studia příznačná. Většina dospívajících má nejasnou představu co by rádi dělali, jaké požadavky jsou spojeny s určitým povoláním. Z tohoto důvodu by měl výchovný poradce mladé žáky podpořit při rozvoji osobnostních vlastností a dovedností. Měl by jim pomoci při naplňování jejich kariérního očekávání.

Chceme-li se dostat do naší vysněné školy, musíme se zpravidla zúčastnit přijímacího řízení. Pokud nám skutečně záleží na naší studijní a profesní kariéře, měli bychom se snažit pochopit, jak některé školy fungují. Podstata přijímacích zkoušek je na všech školách téměř stejná. Pedagogický sbor takové školy vytvoří přijímací testy a kritéria jejich hodnocení, podle nichž jsou posuzováni uchazeči, kteří se ke studiu přihlásili. Jedna z nevýhod je průběh přijímacích zkoušek, který je na každé škole jiný a probíhá často podle rozdílných pravidel. Chceme-li se dostat do vybrané školy, musíme porozumět jejímu systému přijímacího řízení a pochopit jak jej můžeme překonat. Hodně žáků věnuje neuvěřitelné úsilí přípravě na přijímačky. Prostudují hromady testů, příruček obsahující matematické cvičení, větných rozborů a záludných diktátů, ale už nevěnují pozornost tomu, co vlastně budou přijímací zkoušky v konkrétní škole skutečně obsahovat. Lepší varianta je udělat si rozbor přijímacích zkoušek, které daná škola zadávala svým uchazečům v posledních letech. Velmi rychle zjistíme, čemu tam dávají přednost a jaké jsou nejoblíbenější typy úloh. (Mezera, 2008, s. 79)

Při plánování dalšího vzdělání existuje řada informací, které je nutno získávat spíše intuitivně. Výhodou při získávání informací je, že převážná většina škol obsah předchozích přijímacích zkoušek zveřejňuje na internetových stránkách i ve škole. K těmto informacím se dá rychle a s velkým dostihem dostat. Znalost průběhu přijímacích zkoušek je významná přednost, jelikož nám může napovědět nejlepší postup jak se na takové přijímačky vlastně připravit. Nejlepší cestou je využít veškeré informace o přijímacím řízení, vzít v úvahu co vlastně známe o škole, na kterou jsme se přihlásili a využít je ve svůj prospěch, abychom byli úspěšní. (Mezera, 2008, s. 80)

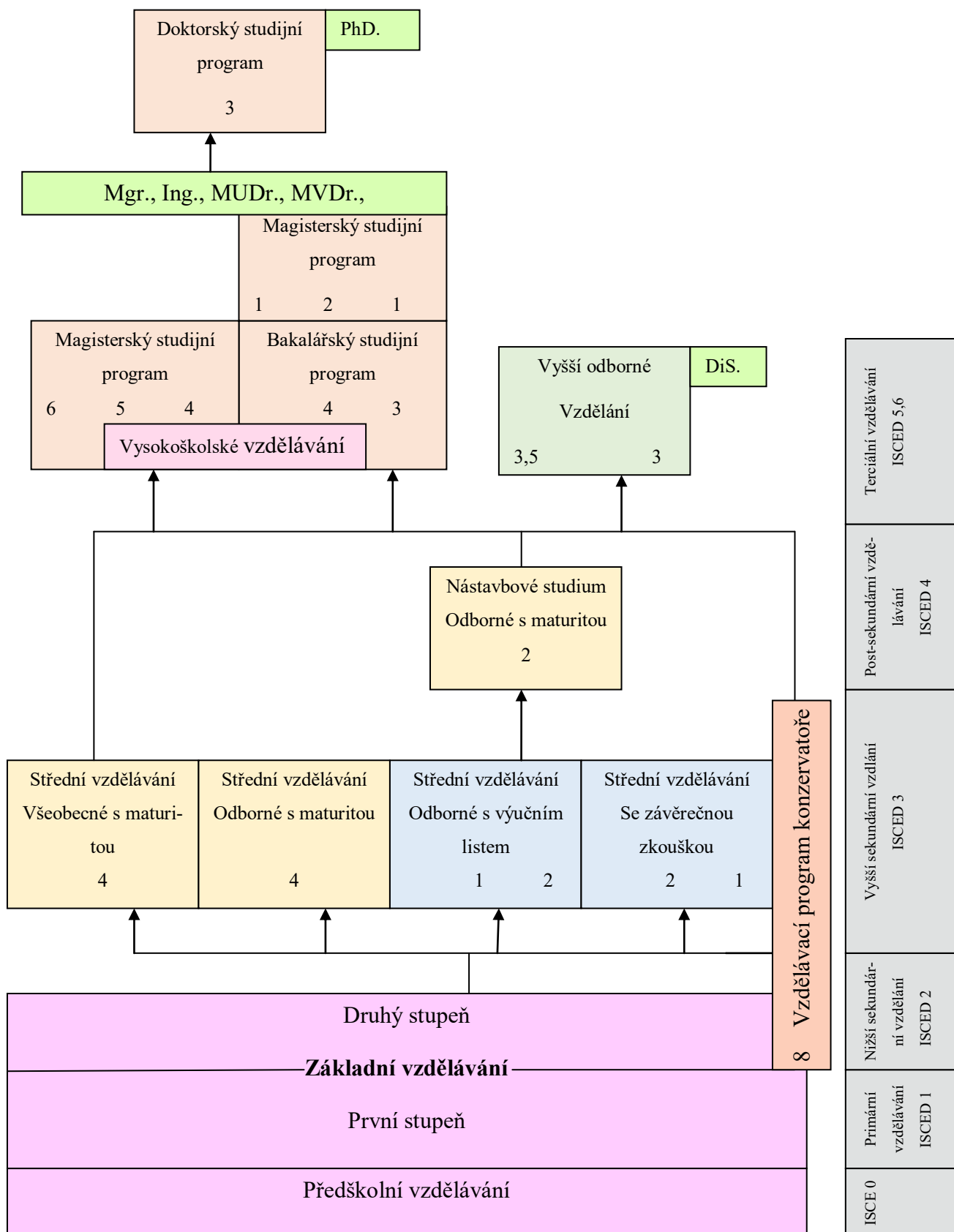
2.2 Možnosti přípravy pro budoucí povolání

Jednou z nejdůležitějších životních úloh, před kterou jsou žáci postaveni, je příprava na budoucí profesi. Toto rozhodnutí zahrnuje volbu studia a následující výběr povolání. Středoškolské vzdělání znamená pro žáky přípravu na budoucí zaměstnání a tak začíná postupně jejich kariérní rozvoj, který je součástí celkového rozvoje osobnosti. (Vendel, 2008, s. 18)

„Volba oboru vzdělání, už do značné míry směřuje člověka k budoucímu povolání nebo lépe řečeno omezuje množství povolání, z nichž si jednou budeme moci vybírat“ (Strádal, 2001, s. 9).

Volba u žáků základních škol je neustále složitější. Velké změny prodělává vzdělávání a profese jsou proměnlivější. Na trhu práce se neustále objevují nové druhy zaměstnání a mění se i možnosti spojené se zaměstnáváním, a tudíž je zapotřebí aby školy na tyto změny dostatečně reagovaly. V dnešní době je na žáky pohlíženo jako na individuální osoby s přístupem jako k jednotlivci. (Vosmík, 2018, s. 7)

Obrázek 2 – Schéma vzdělávacího systému České republiky

Zdroj: <https://docplayer.cz> © 2019

Obrázek popisuje vzdělávací systém České republiky, kde mají žáci možnost po absolvování devítileté povinné školní docházky výběr z různých typů středních škol. Jsou to učební obory, střední odborné školy, gymnázia, konzervatoře, speciální střední školy a jiné typy středních škol jako jsou např. technická lycea. Střední školy umožňují všeobecné střední vzdělání nebo odborné střední vzdělání. Po absolvování střední školy absolventi přecházejí na trh práce nebo pokračují v jiném navazujícím vzdělávání. **Učební obory** mohou být buď tříleté, nebo dvouleté. Tříleté učební obory jsou zakončené složením učňovských zkoušek a žáci obdrží výuční list. Dvouleté učební obory končí složením závěrečné zkoušky a žáci získají osvědčení o způsobilosti k výkonu povolání. **Střední odborné školy** mají čtyřleté studijní programy a končí složením maturitní zkoušky. Absolventi se již mohou uplatnit na trhu práce nebo pokračovat ve studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole. **Konzervatoře** připravují studenty v oborech zpěv, hudba, hudebně dramatické umění a tanec, jde o speciální střední odborné školy. Tyto školy poskytují všeobecné vzdělání, výuku cizích jazyků a uměleckou přípravu. Po čtyřech letech mohou žáci školu ukončit maturitní zkouškou, nebo mohou pokračovat ve studiu a zakončit konzervatoř absolutoriem. **Gymnázium** poskytuje všeobecné vzdělání a připravuje žáky ke studiu na vysoké škole. Délka studia je většinou čtyři nebo osm let a je určeno žákům pátých nebo devátých tříd. Některé gymnázia se věnují více určitým oblastem, mezi ně patří např. sportovní, jazykové, přírodovědné nebo humanitní gymnázium. **Technická lycea** připravují žáky na studium převážně technických škol. Spojují všeobecné a odborné vzdělání. **Speciální střední školy** jsou výhradně určeny tělesně nebo smyslově postiženým. Vzdělávání probíhá v malém kolektivu, což umožňuje individuální přístup k žákům. Církevní školy se zaměřují kromě všeobecného vzdělání také na utváření hodnotové orientace studentů. Náboženství se vyučuje jako nepovinný předmět a pro přijetí ke studiu není nutné členství církvi. Obrázek nám ukazuje, že po absolvování středoškolského vzdělání mohou žáci dále pokračovat ve studiu na vysoké škole, kde mohou absolvovat bakalářský nebo magisterský studijní program a také se mohou přihlásit na vyšší odbornou školu. Po ukončení vysokoškolského studia si studenti mohou své vzdělání rozšířit ještě o doktorské studijní programy. (Průcha, 2009, s. 59)

2.3 Dospívající

Adolescence je relativně krátké vývojové období mladého člověka mezi pubertou a ranou dospělostí. Toto období bývá zpravidla vymezeno od patnácti do dvaceti let. Přejít k dospělosti přináší jedinci nové sociální role, ukončuje se proces fyzického a psychického zrání. Jde o období kladoucí na dospívajícího úkoly, **kteřé jsou předpokladem dosažení dospělosti**. Dospívání je spojováno s hormonální proměnou, která stimuluje změny v oblasti citového prožívání. Jsou to projevy dráždivosti, nestabilní emoční ladění a tendence reagovat přecitlivěle i na běžné podněty. Pubescent ztrácí bývalou citovou jistotu a stabilitu. Nezkušenost, zbrkllost a emoční nevyrovnanost vedou často ke zcela nesmyslnému a nepřesnému chování a jednání. Změna emočního prožívání se projevuje větší impulzivitou a nedostatkem sebeovládání, které se ke konci adolescence postupně stabilizuje. Starší adolescenti nebývají tak náladový a citově labilní. Mladí lidé věnují svým pocitům a prožitkům větší pozornost než dříve, mají snahu o svých pocitech uvažovat a analyzovat je. (Vágnerová, 1995, s. 39)

Tělesný vzhled hraje u dospívajících velkou roli, zevnějšek se stává prostředkem dosažení prestiže a sociální akceptace. Mladý člověk by měl poznat sám sebe, dokončit profesní přípravu, sociálně a ekonomicky se začít osamostatňovat. Také by se měl orientovat ve světě, nalézt životní cíle, především si uvědomit **vlastní identitu a integraci osobnosti**. Adolescent se rychle a snadno učí, vědomosti, které získává, si dlouhodobě pamatuje a k zajímavým činnostem přistupuje s nadšením. Upřednostňuje rychlá, jednoznačná a zásadní řešení. Nerad přistupuje na kompromisy, vzrůstá potřeba samostatného myšlení a řešení problémů. (Vágnerová, 2005, s. 326)

Adolescent zpravidla hodnotí svět černo-bíle, mívá zpravidla kritický postoj k rodičům a není pro něj jednoduché nalézt vlastní totožnost. Adolescence nemusí být vždy bouřlivým obdobím v rodině, není to podmínkou zdravého osobnostního vývoje. I přes nevyhnutelnost různých druhů konfliktů v rodině jako jsou pozdní příchody, pořádek, podíl na chodu domácnosti, nemusí být toto období problematicky zvladatelné. Jen ve výjimečných případech naruší dospívání dítěte pouta mezi generacemi. (Matoušek, 1997, s. 62)

Období adolescence bývá označeno jako fáze hledání a vytváření vlastní identity, neméně důležitá je i fáze skupinové identity. Její významnou součástí se může stát i profesní role, k níž směřujeme. Identitu tvoří také vztahy k jiným lidem, mladý

člověk se definuje také tím, ke komu patří, ať už jsou to rodiče či přátelé. Toto nastávající období není pro adolescenty zajímavé, protože je spojeno se zodpovědností, ale také s omezeními, na jejichž zvládnutí se necítí dostatečně dospělí. (Vágnerová, 2005, s. 434)

Dospívání je obdobím plným bezradnosti, ale i problémů, které směřují již k určitému cíli. Adolescent je dostatečně moudrý a chápe, že svět plný nových poznání, je již ideově zaměřen. Cítí se rozhodný a má odvalu pomáhat nesmlouvavou kritikou a činem. Mladý člověk v tomto období je velmi citlivý, ale i kritický a to může vést k duševnímu neklidu a depresím. Dospívání signalizuje určitý návrat k egocentrismu, který je však zdravý pro mladého člověka. V tomto období velmi záleží na vztahu mezi rodiči a dítětem a je důležité znát jeho zaměření. Je to období kdy by se mělo okolo citů dospívajícího chodit „po špičkách“ a zároveň bychom mu měli být kamarádem, jehož kritika bude přímá, ale neurážející. *„Učme naši mladou generaci hodnotit každé dění tak, že si sebe představí v roli toho druhého.“* (Králíková a kol., 1985, s. 40)

Přestup ze základní školy do navazujícího studia se odehrává ve věku patnácti, resp. šestnácti let, tedy téměř uprostřed období dospívání. Toto významné vývojové období, ale také změna školy mohou přinášet řadu složitých životních situací. Podporu ze strany zkušeného dospělého vychovatele, jemuž dospívající mohou důvěřovat, uvítají velmi rádi. (Mertin, Krejčová © a kol., 2013, s. 2014)

V tomto věkovém období již moudří rodiče nepřikazují, spíše radí a poskytují jim své názory. To ovšem neznamená, že by rodiče neměli dohlížet na plnění školních povinností, ale i vyžadovat od dětí pomoc v domácnosti. Měli by ho vést k tomu, aby chápal své učení jako přípravu na budoucí povolání. (Králíková a kol., 1985, s. 41)

3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VOLBU POVOLÁNÍ

Podstatnou fází života je dospívání, kdy jednotlivec samostatně vstupuje do společnosti. Adolescent se nachází v období, kdy končí povinnou školní docházku a volí si budoucí povolání. Volba jeho budoucího povolání je do jisté míry svobodná, ale možnosti při výběru záleží na jeho školním prospěchu a rodinných prioritách. Volba budoucí profese hraje významnou roli, protože ovlivní budoucí život jednotlivce a jeho následné sociální postavení. (Vágnerová, 2005, s. 348)

Rozhodování žáků o jejich budoucí kariéře je také ovlivňováno sociálním okolím, ve kterém se nachází. Nejdůležitějším faktorem, který hraje podstatnou roli při jejich volbě, je rodina. Proto žáci uvádí rodiče jako podstatné osoby, které působí při jejich rozhodování. Při kariérovém rozhodování žáků má každý člen rodiny jinou specifickou úlohu. Zde zejména matky zaujímají hlavní postavení, zatímco později se začínají angažovat i jejich otcové. Matky bývají velmi často cenným zdrojem informací a rad ohledně volby povolání, protože jsou do rozhodování o budoucím povolání zapojeny více jako otcové. (Hlad'o, 2012, s. 68)

Dalším faktorem, který ovlivňuje rozhodování dospívajících, jsou jejich vrstevníci, vrstevnické skupiny a přátelé, kteří mají menší vliv než rodina. Vrstevníci ovlivňují adolescenta při rozhodování vzájemnými debatami na toto téma, velmi často se stávají zdrojem informací o budoucí střední škole. Zejména jde o starší kamarády nebo sourozence, kteří studují na škole, o kterou má dospívající zájem. Tyto skupiny jsou nejenom zdrojem informací, ale i napomáhají k nalezení jejich silných a slabých stránek vůči budoucímu vzdělávání. (Hlad'o, 2012, s. 69)

Pro dospívající je dětství doba, kterou chtějí co nejrychleji zvládnout a snaží se vyrovnat v některých oblastech dospělým. Dospívající mají snahu co nejdříve se vymanit z dětských atributů a jednoznačné sociální podřízenosti. Snaží se co narychleji získat větší práva a svobodu při rozhodování. Smyslem adolescence je poskytnout jedinci čas a dát mu možnost aby porozuměl sám sobě. Měl by si zvolit, čeho chce v budoucnosti dosáhnout a stát se samostatným v oblastech, které současná společnost vyžaduje. (Vágnerová, 2005, s. 325)

Nejvýznamnější roli při rozhodování v rodině o budoucím povolání má však dospívající. Protože rodiče a žáci mývalí vždy odlišné cíle, jiné představy a využívají rozdílných zdrojů informací. (Hlad'o, 2012, s. 71)

3.1 Role rodičů na volbu povolání

Rodina je primární sociální skupina, která plní důležitou funkci ve vývoji dítěte. Rodiče dětí mají své vlastní zkušenosti ze školního života a od toho se odvozují jejich představy, jak by měly fungovat vztahy školy s rodinou. Roste význam socializační funkce školy, ve vztazích školy a rodiny je důležitá jejich společná odpovědnost. (Pohnětalová, 2015, s. 17)

„Rodinu lze tedy označit jako přirozené prostředí, do něhož se člověk narodí, aniž si mohl vybrat jiné a přejímá to, co v něm je připraveno rodiči“. (Přadka, 1983, s. 90)

Rodina má základní úlohu v profesním rozvoji dítěte. Velmi často jsou v rodinném prostředí děti vzdělávány, také porovnávány s postoji rodičů, přejímají vzory, které je motivují při výběru jejich profese. Významným vlivem při volbě povolání může být socioekonomický status rodiny, důležitou roli hraje význam informací či hodnotová orientace v rodině. (Poledňová, 2009, s. 105)

Dle Králíkové (1985, s. 25) rodinná atmosféra ovlivňuje více vývoj dítěte než institucionální výchova a vliv okolí. Na výchově dítěte by se neměla podílet pouze škola a jiné výchovné instituce, ale významnou roli ve výchově musí mít hlavně rodiče. Pokud rodiče nevěnují dostatečný čas ve výchově a přenechávají jeho vývoj a vzdělání na školských zařízeních tak připravují dítě o to nejdůležitější. *„Vliv rodiny nelze ničím nahradit“.* (Králíková, 1985, s. 25)

Rodina zachovává své postavení i v době dospívání, ale postupně se mění vzájemné vztahy mezi jednotlivými členy. Přestože pubescenti začínají být čím dál tím samostatnější, tak je **rodina** důležitým sociálním zázemím, od které se postupně odpoutávají. Rodič je společníkem, vůči kterému se adolescent vymezuje, autorita rodičů podstupuje mnoho změn, redukuje se její formální nadřazenost. (Vágnerová, 2005, s. 347)

Proces emancipace u dospívajících se projevuje zejména v rodině, převážně změnou vztahů vůči dospělým. Dospívající se snaží odlišit od svých rodičů. Nechtějí, aby s nimi bylo manipulováno ze strany rodičů, proto se chtějí této omezující vazby zbavit a rozhodovat o sobě naprosto samostatně. Proto je nedílnou součástí dospívání odpoutávání se z vázanosti na rodinu. Tento proces je náročný jak pro rodiče tak i dospívající. Mění se citové vazby k rodičům a s tím je spojené osamostatňování se od rodiny, ale převážně nevede k její destrukci. Závislost střídá zralejší a vyrovnanější citový vztah. Odpoutání

od rodiny mladým lidem umožňuje navazovat a rozvíjet nové vztahy. (Vágnerová, 2005, s. 350)

Volba povolání je dlouhodobou záležitostí, na kterou mají vliv zkušenosti z celého období dospívání a částečně i z dětství. Významné vlivy tedy pochází z rodiny a školy. Adolescenti nepřímo zkoumají svět práce prostřednictvím rodičovského vyprávění o jejich pracovních zkušenostech. Školní i mimoškolní aktivity také ovlivňují adolescentův profesní vývoj a mají velký význam pro přípravu na budoucí pracovní roli. Dalším důležitým faktorem, který ovlivňuje volbu povolání, je práce na částečný úvazek. Ta ho může lépe pomoci připravit na svět práce. Tato zkušenost může dospívajícím pomoci uvažovat o tom, kým by chtěli ve světě práce být. Práce na částečný úvazek jim dává větší nezávislost a odpovědnost. Spousta rodičů si však myslí, že brigády jsou pro jejich děti nevhodné, protože je odvádějí od důležitějších věcí jako je vzdělání. (Poledňová, 2009, s. 105)

Pro rodiče je velmi složité diskutovat s dětmi o jejich budoucím povolání. Velmi často si nejsou jisti tím, co by mělo jejich dítě vlastně dělat. Je otázkou, zda by rodiče měli převzít iniciativu při diskuzi s dítětem o jeho volbě povolání a snažili se mít vše pod kontrolou. Při plánování budoucí profese dítěte není vhodné za něj přemýšlet či rozhodovat, je lepší mu být dobrým rádcem a oporou. Měli bychom se snažit dítě podporovat, ale jejich rozhodování ponechat na nich samotných. (Mezera, 2008, s. 154)

Dítě by si mělo promyslet, proč se chce věnovat určitému povolání, ale také různé varianty řešení a důvody svého rozhodnutí. S dítětem bychom měli diskutovat o reálnosti jeho cílů, zda má možnosti a šance potřebné k dosažení úspěchu ve výběru povolání. Snažte se dítěti podávat informace, které mají vztah k jeho profesním cílům. Připravte se na to, jak mu sdělíte, jaké jsou předpoklady pro určitá povolání. Rodiče by neměli své děti srovnávat s ostatními a také by neměli hodnotit jejich osobnostní předpoklady, schopnosti a dovednosti. Důvodem je to, že se můžete ve svém mínění dost podstatně zmýlit. (Mezera, 2008, s. 155)

3.2 Vliv vrstevníků na volbu povolání

„Pojem vrstevnická skupina znamená, že její členové jsou v přibližně stejném věku, narodili se za podobných historických podmínek, jejich biologický, psychický, sociální a kulturní vývoj probíhá za přibližně stejných okolností. Samotná příslušnost k určité vrstevnické skupině má nepopíratelný význam po celou dobu života člověka“. (Knotová, 2014, s. 41)

Vrstevnickou skupinu charakterizuje blízkost věková, názorová a také stejné jednání jedinců. Skutečná vrstevnická skupina se objevuje a začíná fungovat až většinou v průběhu školní docházky. Její význam a role roste s přibývajícím věkem. Vrstevnické skupiny rozlišujeme podle velikosti, struktury například z hlediska pohlaví, víry, příslušnosti politické či sociální. *„Důležitými znaky jsou cíle, normy, kterými se členové skupiny řídí, hodnoty, které vyznávají. Z těchto hledisek se existence skupin pohybuje na škále od skupin s jednoznačně pozitivními cíli až po skupiny, jejichž cíle jsou asociální či přímo antisociální (party, bandy). Takto vzniklé skupiny mohou postupně nabýt rázu organizovanosti a formálnosti, mají svá pravidla, řád, symboliku“* (Kraus, 2001, s. 132).

Významnou součástí vrstevnické skupiny jsou spolužáci, kteří mohou také sloužit jako zdroj citové jistoty a bezpečí, poskytují dítěti oporu v různých životních situacích, sdílejí s ním jeho problémy a projevují mu solidaritu. Školní třída se stává postupně stále významnější sociální skupinou, s níž se dítě identifikuje. (Vágnerová, 2002, s. 351)

Vrstevnická skupina se pro dospívající stává potřebným zdrojem sociální a emoční opory a s touto skupinou se adolescent ztotožňuje. Rozvíjejí se zde vztahy typu přátelství a prvních lásek. Jedná se zejména o organizovanější party, které mají svého vůdce, kterého ostatní respektují. (Vágnerová, 2005, s. 347)

Dospívající neustále značně zvětšují své teritorium a to hlavně ve volnočasových aktivitách, ať už se odehrávají v některé z institucí či mimo ni. Vrstevnické skupiny mají většinou oblíbená místa, kde se schází. Na tyto místa obyčejně nechodí s dospělými. Tyto místa se považují jako jejich teritorium, a proto by neměli mít zde přístup příslušníci jiné generace. (Vágnerová, 2005, s. 348)

„Přestup ze ZŠ do SŠ se odehrává ve věku patnácti, resp. šestnácti let, tedy takřka přesně uprostřed období dospívání. Nejen toto vývojové období, ale také změna školy mohou přinášet řadu náročných životních situací, při nichž dospívající rádi uvítají podporu

ze strany zkušeného dospělého vychovatele, jemuž mohou důvěřovat“. (Mertin, 2013, s. 214)

Přestupem ze základní školy na střední školu adolescent mění vrstevnickou skupinu, seznamuje se s novými učiteli, také se zvyšují nároky na studium. S tímto je také velmi často spojeno každodenní dojíždění z místa bydliště do školy, popřípadě adolescent přebývá celý týden v domově mládeže, a tím zcela změní životní styl. (Mertin, 2013, s. 214)

Navzdory změně prostředí začíná být mladý člověk samostatnější a postupně se odpoutává od rodiny a přiklání se tak na stranu vrstevnické skupiny. Pokud bylo pouto mezi dospívajícím a rodinou velmi silné, obvykle se stává, že trvá dále. Mění se jen délka času, který spolu tráví a toto pouto má dospělejší podobu. Zatímco v rodinách, ve kterých byly vztahy napjaté už delší dobu, mohou vznikat při osamostatňování konflikty. V takovém případě je pro dospívající velmi vhodné, že získají tímto podporu v jiné osobě a to například v podobě vychovatele. (Mertin, 2013, s. 214)

Dospívající se zajímají o vrstevnické skupiny a chtějí se stát jejími členy, proto často zastávají různé styly (emo, gothic, metal, hip hop, punk). S těmito styly je spojený také styl oblékání, preferování různých hudebních stylů a také s tím spojené projevy chování. Během dospívání adolescent několikrát změní svůj vzhled a mění postoj k určitým stylům. Jen výjimečně dochází k rozvoji rizikového chování u adolescenta v závislosti na vyznání určitého stylu. (Mertin, 2013, s. 215)

Toto období, kromě zájmu o vrstevnické skupiny bývá typické pro experimenty v partnerských vztazích. U adolescentů se začínají vyskytovat první lásky a s tím bývá také spojeno první zklamání. V pozdější adolescenci mají velmi často dospívající vlastní zkušenost s déletrvajícím vztahy, ale není neobvyklé, když tuto zkušenost ještě nemají. Také v tomto období ve spojitosti s vrstevnickou skupinou mají dospívající kvůli více vyskytujícím se příležitostem větší sklony k rizikovému chování. Proto je nesmírně důležitá zvýšená prevence a je nutné upozornit dospívající na dopad takového chování. Pokud tyto obtíže nastanou je potřeba seznámit adolescenta s možnostmi řešení. Zakazování rizikového chování nemá žádný efekt a dospívající to neochrání. Je účinnější informovat o rizicích a možném řešení potencionálních problémů. (Mertin, 2013, s. 215)

Volnočasové instituce a aktivity ovlivňují sociální zařazení adolescenta a také působí na jeho dovednosti a schopnosti. Mohou kompenzovat nepříznivou situaci v rodině a také neúspěch ve škole. (Vágnerová, 2005, s. 347)

Z pedagogického hlediska je problematika vrstevnických skupin důležitá. Výchovný poradce by měl mít přehled o působení těchto skupin a znát povahu jejich aktivit. Činnost vrstevnických skupin se realizuje převážně ve volném čase. „*Vrstevnické skupiny patří převážně k referenčním sociálním skupinám, s hodnotami a normami, se kterými se chce jedinec identifikovat.*“ (Hroncová, 2000, s. 93)

3.3 Úloha a vliv školy na volbu povolání

Základní škola hraje významnou roli v životě všech generací, protože vzdělání je důležité pro naši společnost. Dnešní společnost, také instituce rodiny a školy prochází neustálým vývojem. V tomto vývoji se mění postavení rodičů vzhledem ke škole, ale spolupráce mezi rodinou a školou je pro žáky velmi podstatná. Motivací k celoživotnímu učení je vzdělávání, které by jim mělo pomoci orientovat se v dnešní moderní společnosti. (Pohnětalová, 2015, s. 13)

Dle Vágnerové (2005, s. 347) hraje významnou roli **škola** z hlediska budoucího sociálního zařazení. Úspěšnost v této instituci je důležitá pro přijetí na střední školu, nutné je však také zařadit profesní přípravu. Pro osobní rozvoj dospívajícího mají velkou roli sociální skupiny a instituce a v životě adolescenta se začíná měnit jejich vliv a význam. Mění se postoj ke škole, dobrý výkon přestává být cílem a stává se prostředkem.

Škola učí žáky uvažovat přibližně podobným způsobem, aby jejich chování bylo předvídatelné a splňovali požadavky dnešní moderní společnosti. Je důležité, aby škola rozvíjela schopnosti, které společnost považuje za důležité, to je její hlavní úkol. Pokud je škola v této oblasti úspěšná, ovlivní pozitivním způsobem sebehodnocení a další postoje adolescentů. Vztah ke škole představuje vztah k celé společnosti, jejím normám a hodnotám, který jedinec zaujímá. Jejich nepřijetí se může projevit odmítnutím vzdělání jako hodnoty společnosti. V období dospívání se postoj ke škole začíná měnit vzhledem k aktuální školní úspěšnosti a požadavkům, které vyžaduje budoucí vzdělávání. (Vágnerová, 2005, s. 362)

Žáci se v tomto období neučí pouze proto, aby obohatili své znalosti a dovednosti. Jsou ochotni pracovat především, aby dosáhli konkrétního významného cíle např. přijetí na vybraný obor. Žáci jsou schopni vynaložit velké úsilí, pokud jsou přesvědčeni, že toto jednání má smysl. Rozdílný postoj k učení mají žáci mladšího školního věku, ti se učí, aby dostali dobrou známku a byli za ni dospělými pochváleni. Zatímco dospívající se snaží o lepší prospěch za účelem dostat na jejich vysněnou školu. (Vágnerová, 2005, s. 363)

Vztahy mezi školou a rodinou prochází neustálými změnami, rodiče mají nyní větší možnosti získat informace o výsledcích a průběhu vzdělávání jejich dětí. „*Budování vztahů školy s rodinou je považováno za významnou součást vzdělávací politiky (Školský zákon č. 561/2004 Sb.)*“ (Pohnětalová, 2015, s. 19). Jedním z důležitých ukazatelů vývoje vzdělání společnosti jsou právě vztahy mezi školou a rodinou.

Při přechodu na jiný typ školy bývá obvyklé, že se zhorší prospěch žáků. Změní se jejich životní prostředí, sociální skupina, kterou byli doposud obklopeni. Dospívající se nachází v náročném vývojovém období, což musíme brát v úvahu, pokud hledáme způsob jak dospívajícímu porozumět a být mu nápomocni. Při přechodu na střední školu bývají častým problémem jejich nezdary a zhoršení se v učení. Pokud mají žáci tyto problémy, mohou vyhledat pomoc výchovného poradce. (Mertin, 2013, s. 218)

Školní věk je další etapou přípravy na život ve společnosti. Dítě se ve škole připravuje na svou budoucí profesní roli, již během této doby zjišťuje, zda má pro ni předpoklady. Ve škole se rozvíjí vlastnosti a kompetence, které budou do budoucna užitečné. V rámci různých sociálních skupin získává dítě různé role a díky nim si buduje své postavení ve společnosti. (Vágnerová, 2005, s. 311)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce navazuje na část teoretickou. Zatímco teoretická část bakalářské práce je zaměřena na popis a vysvětlení základních pojmů týkajících se volby povolání, kariérního poradenství, profese, výchovného poradce, dospívání a faktorů, které jsou rozhodující při výběru budoucího povolání žáků, tak praktická část je zaměřená na vlastní kvantitativní výzkum v podobě dotazování žáků devátých tříd základní školy. V praktické části je vymezen cíl výzkumu, výzkumný soubor, metoda realizovaného výzkumu, vyhodnocení výzkumných otázek a závěr provedeného výzkumu.

4.1 Výzkumné cíle

Hlavní výzkumný cíl je zjistit, jaké aspekty žáci nejčastěji hodnotí jako rozhodující při výběru budoucího povolání

Dále jsme si stanovili dílčí cíle a to:

- Zjistit, jaké faktory z rodinného prostředí se podílí na rozhodování o budoucím povolání žáků.
- Zjistit, jaké faktory vrstevnické skupiny se podílí na rozhodování žáků o budoucím povolání.
- Zjistit, jaké aspekty školního prostředí se podílí na výběru střední školy.
- Zjistit, jaké vnitřní aspekty se podílí na rozhodování o budoucím povolání.
- Zjistit, jaká média se podílí na rozhodování o budoucím povolání.

4.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumnou otázkou je zjistit, jaké aspekty dle žáků se nejvíce podílejí na konečném rozhodnutí při výběru budoucího povolání žáků ZŠ?

VO₁ Jaké faktory z rodinného prostředí se podílí na rozhodování o budoucím povolání?

VO₂ Jaké faktory vrstevnické skupiny se podílí na rozhodování o budoucím povolání?

VO₃ Jaké aspekty školního prostředí se podílí na výběru střední školy?

VO₄ Jaké vnitřní aspekty se podílí na rozhodování o budoucím povolání žáků?

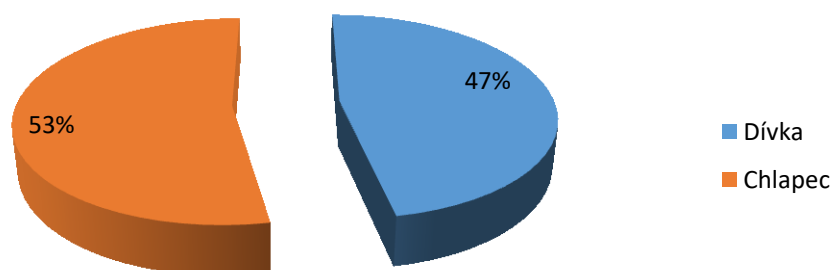
VO₅ Jaká média se podílí na rozhodování o budoucím povolání žáků

4.3 Metoda sběru dat

Data byla získána pomocí dotazníkového šetření, které je hodně využívanou metodou pro získání dat v pedagogickém výzkumu. Dotazníkovou metodu jsme zvolili, jelikož umožňuje získání velkého množství informací v poměrně krátkém čase. Data získané touto formou jsou přehledné, snadno zpracovatelné a naprosto korespondují s naším výzkumem (Chráška, 2007). Před vyplňováním dotazníků jsme respondentům sdělili, že získaná data použijeme pro náš výzkum, který bude sloužit jako podklad pro naši bakalářskou práci. Žákům byl vysvětlen postup, jakým způsobem mají dotazníky vyplnit, a ujistili jsme je, že dotazník je zcela anonymní. Dotazník, který je určen žákům a obsahuje 21 položek, z toho obsahuje 1 otevřenou, 5 polouzavřených, 9 uzavřených a 6 škálových otázek.

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor se skládá z žáků devátých tříd ve Zlíně. Prostřednictvím emailu jsme požádali o umožnění dotazníkového šetření dvanáct základních škol, z toho tři základní školy odpověděly kladně. Po následné domluvě jsme osobně distribuovali dotazníky ředitelům těchto škol. Stejným způsobem byly vyplněné dotazníky převzaty nazpět. Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 178 žáků ze tří základních škol ve Zlíně. Ředitelé žákům sdělili, že dotazníky jsou anonymní a nikterak se nebudou hodnotit v rámci školy, dále jim vysvětlili jak postupovat při jejich vyplňování. Sedm dotazníků muselo být vyřazeno, kvůli nedostatečnému vyplnění údajů. Konečný počet respondentů je 171, z toho 91 dívek a 80 chlapců. Procentuální zastoupení 53% dívek a 47% chlapců.

Graf 2: Pohlaví

4.5 Způsob zpracování dat

Dotazníky byly rozdány v tištěné podobě prostřednictvím ředitelů základních škol. Abychom si ověřili srozumitelnost položek v dotazníku, nejprve jsme provedli předvýzkum. Předložili jsme dotazník náhodně vybraným žákům jedné třídy devátého ročníku základní školy. Jak vyplynulo z reakcí a odpovědí žáků, otázkám rozuměli, dotazník jsme tedy použili v původní verzi. Data získána z dotazníků byla nejprve přetříděna a neúplné dotazníky byly vyřazeny. V další fázi jsme zaznamenali veškerá data do programu Survio.com. Následně jsme výsledky jednotlivých položek dotazníků přiřadili k příslušným výzkumným otázkám. Získané odpovědi na výzkumné otázky jsme poté interpretovali a znázornili v grafech.

5 ANALÝZA, INTERPRETACE

Tato část bakalářské práce se zabývá výzkumem, který byl realizován formou dotazníkového šetření na základní škole u žáků devátých tříd. V této kapitole budou data, získaná výzkumným šetřením vyhodnocována a následně je budeme interpretovat. Postupujme dle jednotlivých výzkumných otázek, na které budeme odpovídat prostřednictvím položek dotazníku. Hlavní výzkumná otázka bude vyhodnocena jako poslední, jelikož se jedná o shrnutí celého výzkumu. Vyhodnocená data jsou u každé výzkumné otázky nejprve interpretována slovně, poté jsou zaznačena také do grafu.

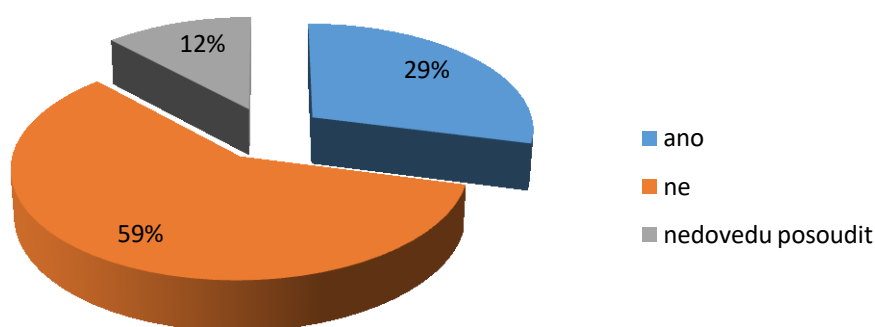
5.1 Vyhodnocení a interpretace

V této podkapitole se zaměříme pouze na vyhodnocení hlavní a dílčích výzkumných otázek, vyhodnocení těchto výzkumných otázek je přílohou č. P2 této práce.

1. Výzkumná otázka

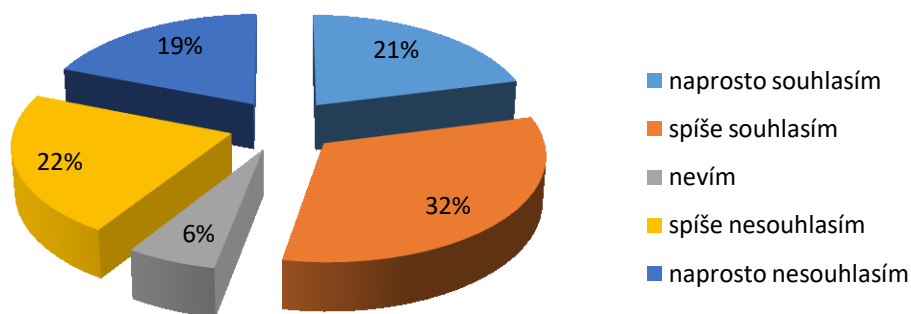
Jaké faktory z rodinného prostředí se podílí na rozhodování o budoucím povolání?

Graf 8 zachycuje odpovědi na osmou položku dotazníku (*Musel/a jsi při výběru školy brát ohled na finanční situaci své rodiny?*). Tato položka je uzavřená a respondenti měli na výběr ze tří možností odpovědí. Můžeme konstatovat, že více jak polovina respondentů nemusela řešit finanční situaci své rodiny. Dále z výzkumu vyplynulo, že poměrně vysoké procento dotazovaných 29 % bylo nuceno, při výběru střední školy zohlednit finanční poměry své rodiny. A zbývajících 12 % nedovede posoudit, zda finanční situace jejich rodiny má vliv při výběru střední školy.

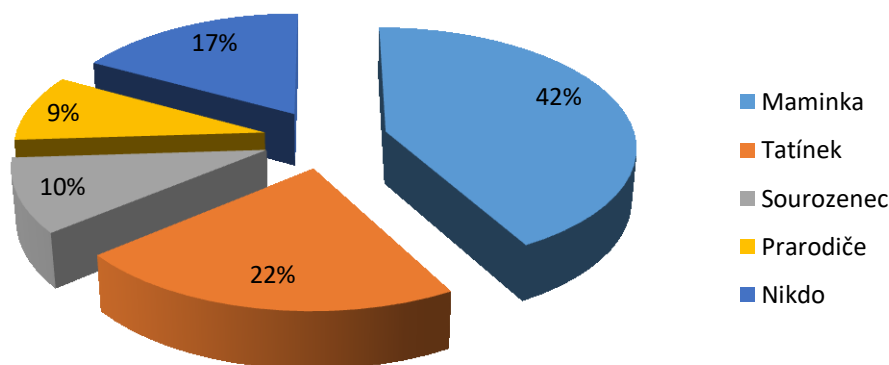
Graf 8: Musel/a jsi při výběru školy brát ohled na finanční situaci své rodiny?

Graf 9 zachycuje odpovědi na devátou položku dotazníku (*Rodiče ovlivňují mé rozhodnutí týkající se mého výběru střední školy*). Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. 21 % dotazovaných si myslí, že rodiče ovlivňují jejich rozhodnutí, týkající se výběru střední školy. S těmito respondenty spíše souhlasí 32 % dotazovaných. Zatímco u 19 % respondentů, se žádným způsobem nepodíleli rodiče při jejich rozhodování. Volba střední školy je pouze jejich záležitostí a do rozhodování o volbě budoucí profese by rodiče neměli zasahovat. Také 22 % respondentů se spíše domnívá, že je rodiče při výběru střední školy neovlivnili. Pouhých 6 % respondentů nedokážou posoudit, zda jejich rodiče měli vliv na jejich vzdělávací dráhu.

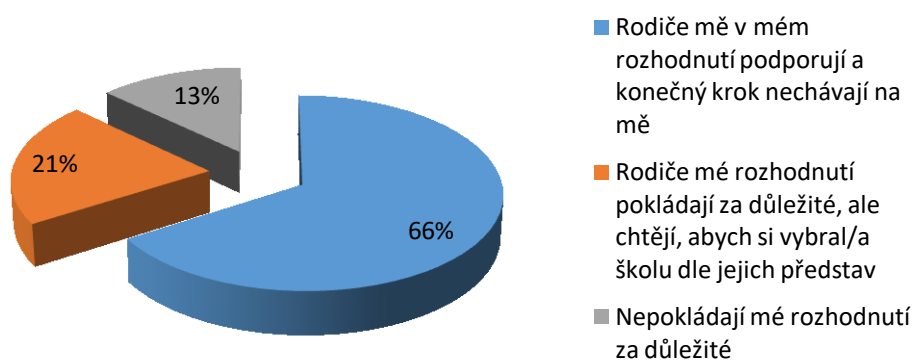
Graf 9: Rodiče ovlivňují mé rozhodnutí týkající se mého výběru střední školy

Graf 10 zachycuje odpovědi na desátou položku v dotazníku (*Jaký člen rodiny tě nejvíce ovlivnil při výběru střední školy?*). Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Největší část dotazovaných což je 42 % uvádí, že je nejvíce ovlivnila při výběru střední školy maminka. Matky bývají velmi často cenným zdrojem informací a rad ohledně volby povolání. Protože s dětmi obvykle tráví nejvíce času, jsou nejvíce zapojeny do rozhodování o budoucím povolání žáků. Zatímco tatínka volilo 22 % respondentů. Matky sice mají hlavní postavení při rozhodování, ale tatínci se také angažují, ale spíše později. Další zastoupení a to 10 % měli sourozenci. Sourozenci sice neměli příliš vysoké zastoupení, ale jejich role je významná, jsou cenným prostředkem pro srovnávání schopností, dovedností a také rivalita mezi nimi je normální a prospěšná. Dalších 9 % tvořili prarodiče žáků. Přestože je mezi nimi velký věkový rozdíl, jsou také nezbytnou součástí při rozhodování žáků o jejich budoucí profesi. Zbývajících 17 % respondentů uvádí, že nebyli ovlivněni žádným členem rodiny při výběru střední školy.

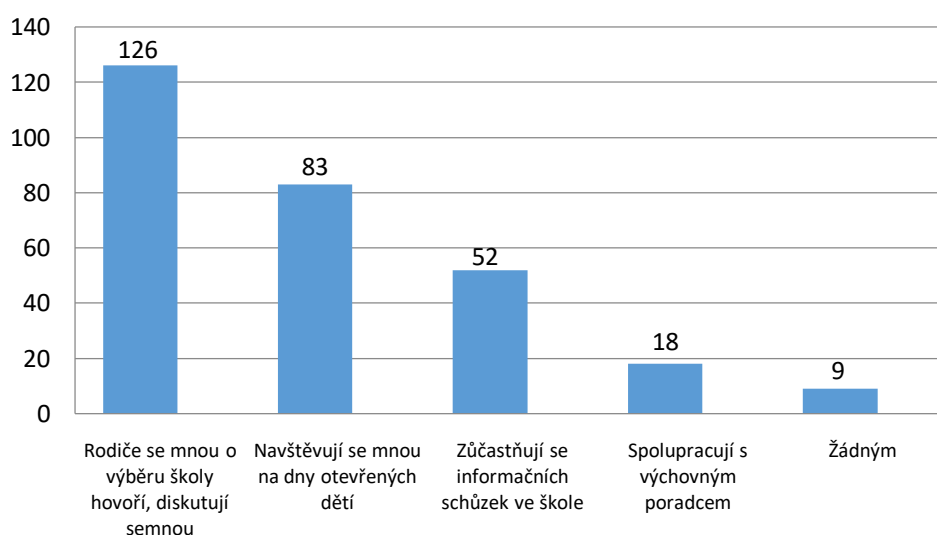
Graf 10: Jaký člen rodiny tě nejvíce ovlivnil při výběru střední školy?

Graf 11 zachycuje odpovědi na jedenáctou položku v dotazníku (*Jaký postoj mají rodiče k tvému rozhodování o výběru střední školy?*). Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr ze tří možností odpovědí. V poměru největší část dotazovaných respondentů což je 66 % rodiče podporují v jejich rozhodnutí a konečnou volbu ponechávají na svých dětech. Lze tedy předpokládat, že rodiče svým dětem věří, přestože volba povolání ovlivní jejich budoucí život a následné sociální postavení. Dalších 21 % dotazovaných uvádí, že rodiče jejich rozhodnutí pokládají za důležité, ale chtějí, aby si školu vybrali podle jejich představ. Rodiče by však měli děti podporovat a jejich rozhodování ponechat na nich samotných. Zbývajících 13 % dotazovaných uvádí, že rodiče jejich rozhodnutí nepokládají za významné.

Graf 11: Jaký postoj mají rodiče k tvému rozhodování o výběru střední školy?

Graf 12 zachycuje odpovědi na dvanáctou položku v dotazníku (*Jakým způsobem ti rodiče pomáhají s výběrem střední školy?*). Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Jedná se o otázku s možností zaškrtnout více odpovědí. Je zřejmé, že nejvíce 126 žáků se domnívá, že rodiče s nimi dostatečně často o výběru školy hovoří a zvažují různé alternativy. Dalších 83 žáků uvádí, že s nimi jejich rodiče navštěvují dny otevřených dveří, aby mohli žáci lépe poznat budoucí školu a tak měli snadnější rozhodování. Dále 52 žákům pomáhají jejich rodiče a to tím, že se pravidelně zúčastňují informačních schůzek ve škole, týkajících se výběru budoucího povolání. Dalších 18 žáků uvádí, že jim rodiče pomáhají tím, že aktivně spolupracují s výchovným poradcem. Pouze 9 žáků si myslí, že jim rodiče nepomáhají žádným způsobem s výběrem střední školy. Tento problém si musí řešit děti sami.

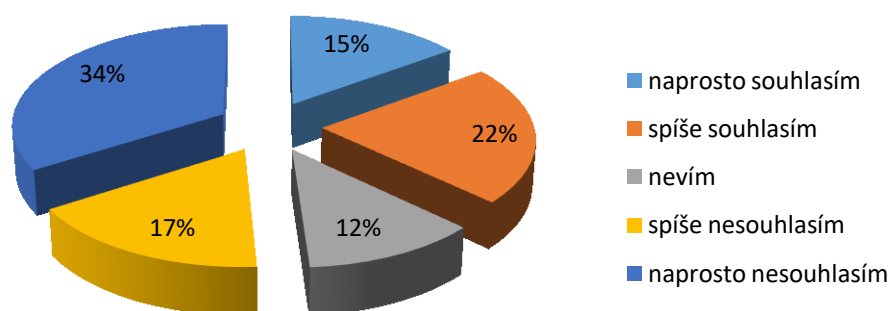

Graf 12: Jakým způsobem ti rodiče pomáhají s výběrem střední školy?

2. Výzkumná otázka

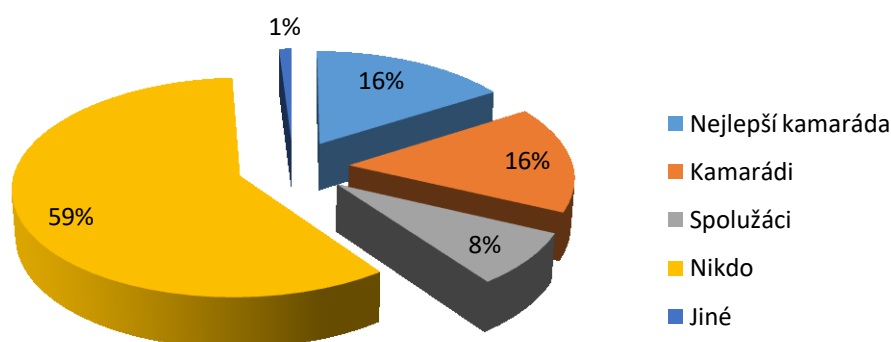
Jaké faktory vrstevnické skupiny se podílí na rozhodování o budoucím povolání?

Graf 13 zachycuje odpovědi na třináctou položku v dotazníku (*Vrstevníci (kamarádi/spolužáci) ovlivňují mé rozhodnutí týkající se budoucího povolání*). Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z celkového počtu respondentů 34 % uvádí, že je vrstevníci při volbě neovlivňují. Dalších 17 % respondentů se spíše také přiklání k názoru, že nejsou ovlivněni vrstevníky při výběru střední školy. Víme, že vrstevnické skupiny hrají významnou roli v životě žáků, ale na většinu žáků nemají zásadní vliv při volbě povolání. Dále 15 % respondentů uvádí, že jejich vrstevníci na ně mají významný vliv. K tomuto názoru se přiklání 22 % respondentů, kteří spíše souhlasí s tím, že vrstevníci na ně mají určitý vliv. Vliv vrstevnické skupiny je důležitý, protože přátelské vztahy jsou nezbytnou součástí porozumění, podpory a napomáhají vytváření vlastní identity. Zbývajících 12 % respondentů neuvažovalo, zda jejich kamarádi či spolužáci ovlivňují jejich volbu střední školy.

Graf 13: Vrstevníci (kamarádi/spolužáci) ovlivňují mé rozhodnutí týkající se budoucího povolání

Graf 14 zachycuje odpovědi na čtrnáctou položku dotazníku (*Volbu mého budoucího povolání ovlivnil/la zejména?*). Tato položka je polozavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že 59 % dotazovaných při volbě střední školy nebylo ovlivněno žádným z uvedených vrstevníků. Vrstevnické skupiny tedy nemají zásadní vliv na volbu povolání, přesto jsou v životě žáků velmi významné. Dále zjišťujeme, že 16 % dotazovaných shodně uvádí, že jejich rozhodnutí bylo ovlivněno kamarády nebo nejlepším kamarádem či kamarádkou, ti jsou pro žáky především zdrojem psychické opory při volbě další profesní kariéry. Dalších 8 % dotazovaných uvádí, že byli ovlivněni jejich spolužáky, ti představují pro žáky někoho, kdo je ve stejné situaci, řeší podobné problémy, a proto si myslí, že jim dokážou lépe porozumět. Pouhé 1 % dotazovaných uvádí jako jinou možnost kamaráda svého tatínka a spolužačku z házené.

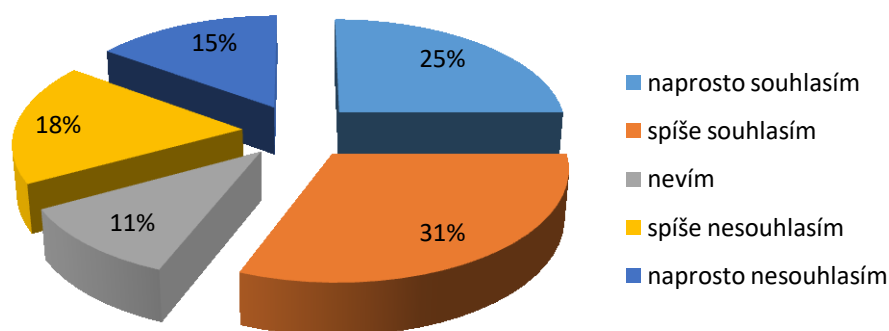

Graf 14: Volbu mého budoucího povolání ovlivnil/la zejména?

3. Výzkumná otázka:

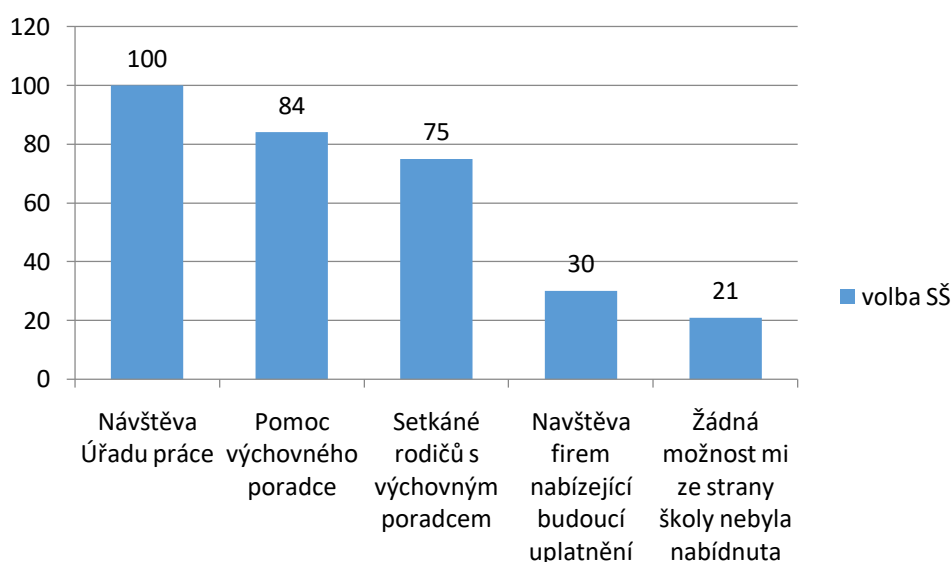
Jaké aspekty školního prostředí se podílí na výběru střední školy?

Graf 5 zachycuje odpovědi na pátou položku v dotazníku (*Informace, které mi nabízí škola, usnadňují můj výběr střední školy*). Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z výzkumu vyplynulo, že 31 % respondentů spíše souhlasí, že jim škola usnadňuje výběr střední školy. K tomuto názoru se také přiklání čtvrtina respondentů, kteří odpověděli, že jim škola poskytuje veškerou pomoc při výběru školy. Z výzkumu tedy vyplývá, že škola by se měla více zaměřit na vzdělávací, informační a poradenské aktivity, aby žákům usnadnila rozhodování o jejich budoucí profesi. Zatímco 15 % respondentů uvádí, že informace, které jim nabízí škola ohledně volby povolání, jsou pro ně naprosto nedostačující. Také 18 % respondentů uvádí, že spíše nesouhlasí s tím, že jsou dostatečně informováni o jejich budoucí volbě střední školy. 11 % respondentů nedokáže posoudit, zda informace, které jim nabízí škola ohledně jejich volby povolání, jim usnadňuje jejich výběr střední školy.

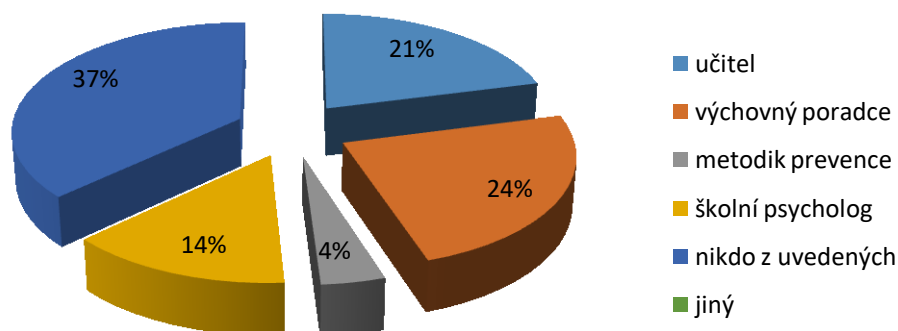
Graf 5: Informace, které mi nabízí škola, usnadňují můj výběr střední školy

Graf 6 zachycuje odpovědi na šestou položku v dotazníku (*Ze strany školy mi byly nabídnuty tyto možnosti při volbě střední školy*). Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Jedná se o otázku s možností zaškrtnout více odpovědí. Nejvíce a to 100 žáků uvádí, že jako nabídnutou možnost ze strany školy využili návštěvu Úřadu práce. Toto středisko je významným zdrojem informací, který žákům poskytuje charakteristiku veškerých profesí, popis nároků na danou profesi a informace o možnostech dalšího vzdělávání. Poradci v informačních a poradenských střediscích na úradech práce poskytují žákům komplexní informace v oblasti středoškolského vzdělávání a o požadavcích současného trhu práce. Dalších 84 žáků využilo při rozhodování o budoucím vzdělání pomoc výchovného poradce. Z výzkumu dále vyplývá, že 75 žákům pomohlo individuální setkání rodičů s výchovným poradcem. Výzkum ukazuje, že školní poradenství poskytované výchovným poradcem má svůj význam. Návštěva firem nabízející budoucí uplatnění uchazečům, kterou jim nabídla škola, usnadnila 30 žákům výběr střední školy. Zbývajícím 21 žákům ze strany školy nebyla nabídnuta žádná možnost ohledně jejich volby povolání. Škola informuje žáky o možnostech studia, nabízí informační schůzky pro rodiče a žáky a nabízí informace jak na nástěnkách ve škole tak i webových stránkách školy. Přestože tyto služby škola žákům umožňují, žáci je nevyužívají v dostatečné míře. Vidíme, že si informace žáci obstarávají sami a nejsou odkázáni na pomoc školy.

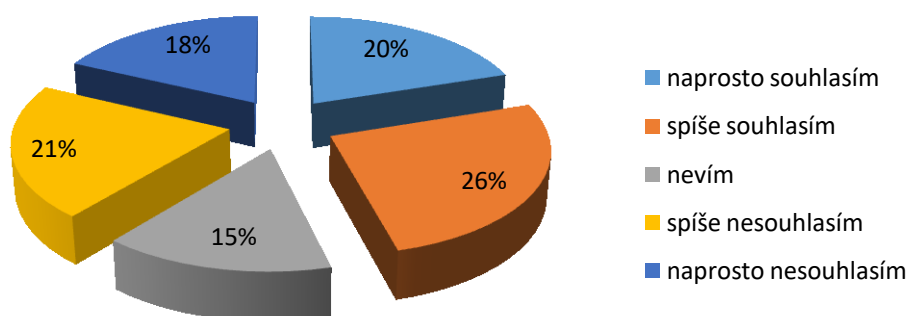
Graf 6: Ze strany školy mi byly nabídnuty tyto možnosti při volbě střední školy

Graf 16 zachycuje odpovědi na šestnáctou položku v dotazníku (*Kdo ti ve škole nejvíce pomáhá při výběru střední školy?*). Tato položka dotazníku je polozávěrná a respondenti měli na výběr z šesti možností odpovědí. Nejvíce respondentů 37 % uvedlo, že jim nikdo z uvedených nebyl nápomocen při výběru střední školy. Z výzkumu vyplývá, že žáci by měli mít ze strany školy větší podporu při volbě další vzdělávací a profesní dráhy. Zatímco téměř čtvrtina respondentů odpověděla, že při volbě budoucího povolání jim byl nejvíce nápomocen výchovný poradce. Ten by měl umět žákům poradit při volbě povolání a nasměrovat je tím správným směrem. Dále 21 % respondentů uvádí, že jim při výběru střední školy pomohl učitel. Učitelé mají svou roli při poskytování rad žákům při volbě povolání, protože díky užšímu kontaktu s žáky lépe rozpoznají dovednosti, znalosti a případné obtíže žáků, než výchovný poradce. Dalších 14 % respondentů uvádí, že jim při volbě budoucího povolání pomohl školní psycholog. Také zajišťuje služby kariérového poradenství rodičům a žákům, tím že jim poskytuje odbornou pomoc, popřípadě psychologické vyšetření žáků. Zbývající 4 % respondentů uvádí, že jim při volbě povolání pomohl školní metodik. Školní metodik se nejvíce zaměřuje na oblast prevence sociálně patologických jevů, ale také může žákům poskytnout poradenství týkající se volby povolání. Respondenti neuvádí, že by jim byla nabídnuta jiná pomoc než z uvedených možností.

Graf 16: Kdo ti ve škole nejvíce pomáhá při výběru střední školy?

Graf 17 zachycuje odpovědi na sedmnáctou položku v dotazníku (*Myslím si, že je práce výchovného poradce pro mě užitečná*). Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z výzkumu vyplývá, že pro 20 % respondentů je poradenská činnost, kterou jim poskytuje výchovný poradce prospěšná. Je zřejmé, že jeho rady a informace využili. K nim se také spíše přiklání 26% dotazovaných. Zatímco 18 % respondentů se domnívá, že funkce výchovného poradce pro ně není nijak přínosná. K tomuto se také spíše přiklání dalších 21 % respondentů. Respondenti se domnívají, že výchovný poradce sice poskytuje žákům informace ohledně kariérního poradenství, ale není tou osobou, která by jim usnadnila jejich rozhodnutí při výběru střední školy. Zbývajících 15 % respondentů nedovede posoudit, zda je pro ně funkce výchovného poradce užitečná.

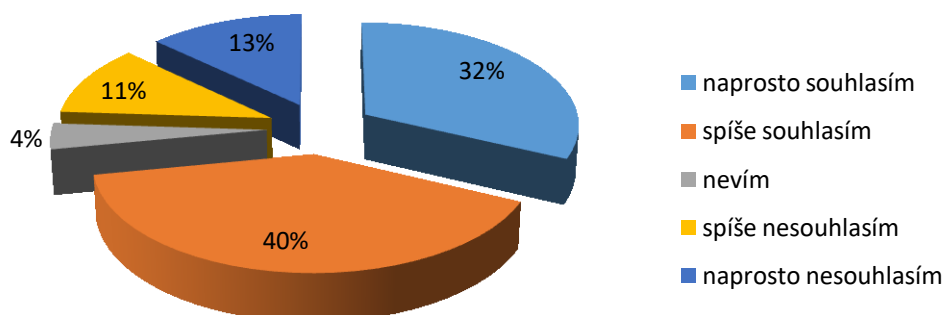

Graf 17: Myslím si, že je práce výchovného poradce pro mě užitečná

4. Výzkumná otázka

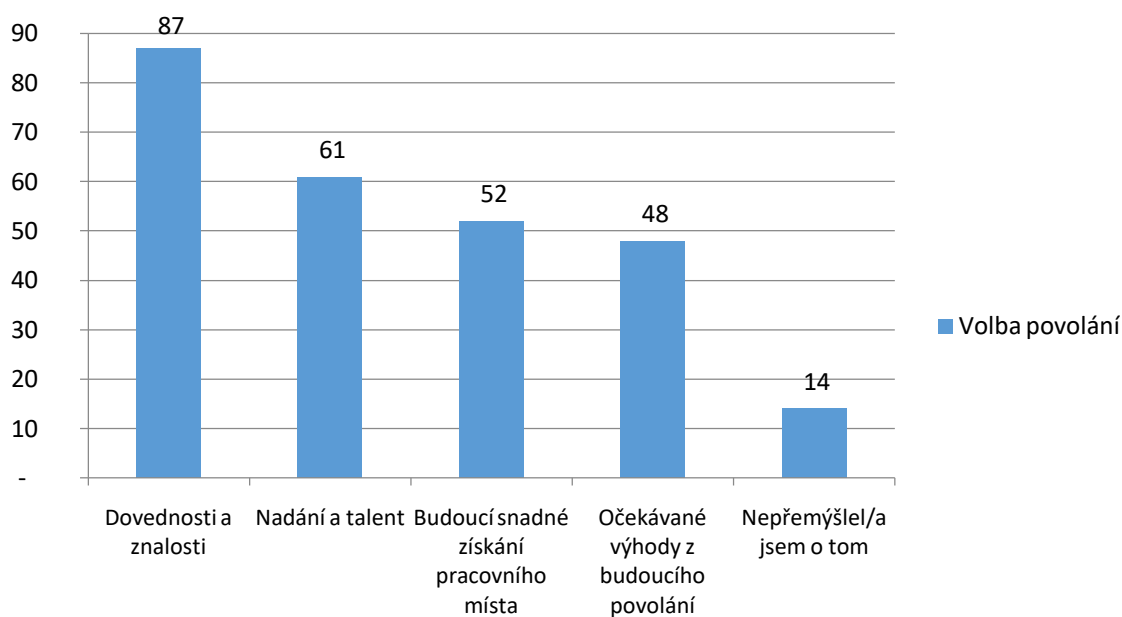
Jaké vnitřní aspekty se podílí na rozhodování o budoucím povolání žáků?

Graf 4 zachycuje odpovědi na čtvrtou položku dotazníku (*Při rozhodování o volbě střední školy beru v úvahu své známky*). Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že 32 % respondentů si jednoznačně vybírá střední školu dle svého školního prospěchu. Dalších 40 % respondentů, také spíše souhlasí, že berou v úvahu své školní výsledky. Většina respondentů si tedy volí střední školu přiměřeně svým předpokladům a znalostem. Pouhých 13 % respondentů nezohledňuje své studijní výsledky a k tomuto názoru se také spíše přiklání 11 % respondentů. Zbývající 4 % dotazovaných neuvažovalo, zda školní prospěch měl nějaký význam při rozhodování o volbě střední školy.

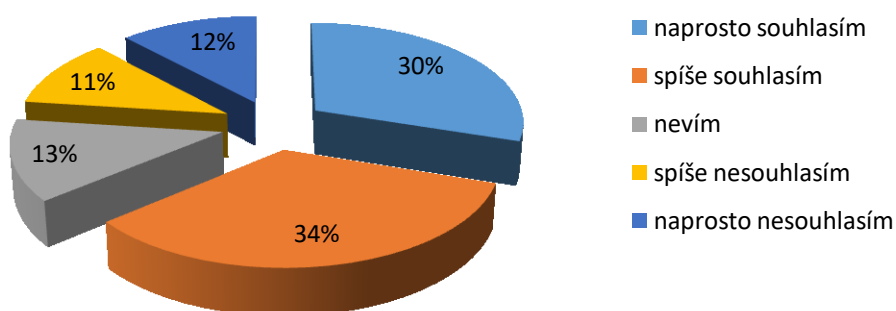
Graf 4: Při rozhodování o volbě střední školy beru v úvahu své známky

Graf 18 zachycuje odpovědi na osmnáctou položku v dotazníku (*Volbu mého budoucího povolání ovlivnili zejména*). Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Jedná se o otázku s možností zaškrtnout více odpovědí. Z našeho výzkumu vyplynulo, že 87 dotazovaných se snažilo při výběru střední školy rozhodovat podle svých dovedností a znalostí. Dále bylo 61 respondentů ovlivněno při jejich rozhodování nadáním a talentem. Dále 52 respondentů si zvolilo střední školu, protože očekává snadné získání pracovního místa. Následujících 48 respondentů předpokládá, že bude mít určité výhody z budoucího povolání. Tyto respondenty zřejmě láká lukrativnost budoucího zaměstnání a zároveň dobré společenské postavení. Zbývajících 14 respondentů neuvažovalo o tom, zda něco ovlivnilo jejich volbu budoucího povolání.

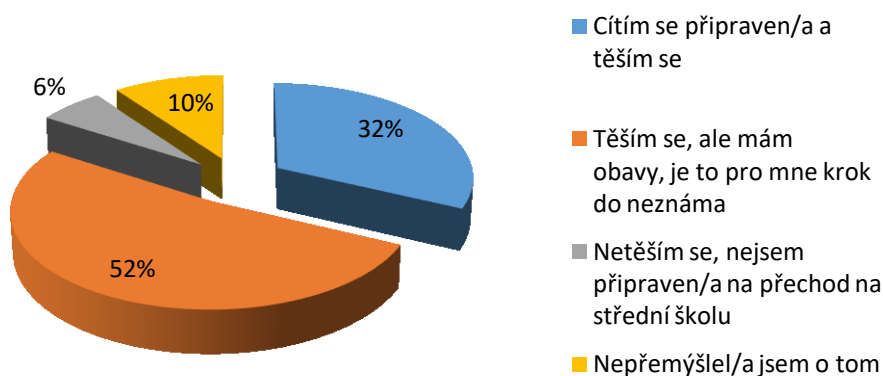
Graf 18: Volbu mého budoucího povolání ovlivnili zejména

Graf 19 zachycuje odpovědi na devatenáctou položku v dotazníku (*Školu si vybírám podle toho, v čem jsem skutečně dobrý*). Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z výzkumu vyplynulo, že 30 % dotazovaných si vybírá budoucí střední školu, podle dovedností a znalostí ve kterých vyniká. Také 34 % dotazovaných spíše souhlasí, že zohledňuje při výběru školy své schopnosti a talent. Zatímco 12 % dotazovaných nesouhlasí, že by si vybírali budoucí vzdělání podle toho, v čem jsou skutečně dobří. Také 11 % dotazovaných spíše nesouhlasí, že by zohledňovali při volbě střední školy své vlohy. Zbývajících 13 % dotazovaných neuvažovalo o tom, zda mají předpoklady a potřebné znalosti vhodné pro danou školu.

Graf 19: Školu si vybírám podle toho, v čem jsem skutečně dobrý

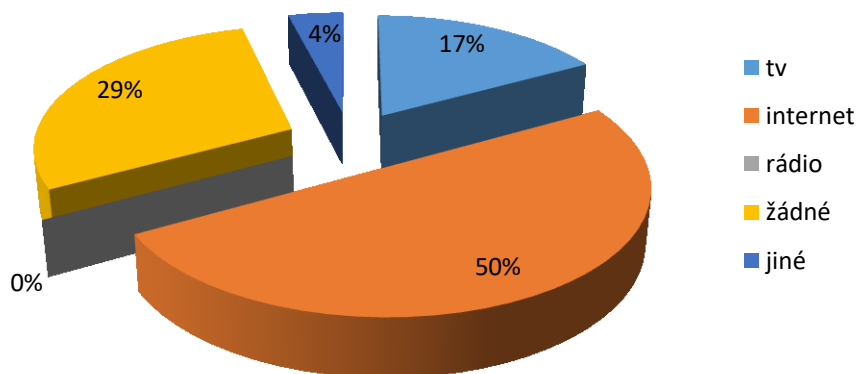
Graf 20 zachycuje odpovědi na dvacátou položku dotazníku (*Přechod na střední školu vnímám*). Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr ze čtyř možností odpovědí. Více než polovina respondentů se těší na nově zvolenou školu, nicméně mají určité obavy, protože neví, zdali je to pro ně ta správná volba. Dalších 32 % dotazovaných si myslí, že jsou již zcela připraveni a těší se na další vzdělávání. Pouhých 6 % respondentů uvádí, že není připraveno na přechod na jinou školu a obává se tohoto životního kroku. Zbývajících 10 % respondentů nepřemýšlelo, co pro ně přechod na střední školu znamená.

Graf 20: Přechod na střední školu vnímám

5. Výzkumná otázka:**Jaká média se podílí na rozhodování o budoucím povolání žáků?**

Graf 21 zachycuje odpovědi na dvacátou první položku v dotazníku (*Při volbě střední školy mě nejvíce ovlivňují tyto média*). Tato položka dotazníku je polozavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědi. Z výzkumu vyplynulo, že ze všech médií nejvíce respondenty a to 50 % ovlivnil internet. Ten je v dnešní době nejrozšířenější komunikační prostředek. Je velmi rychlou a oblíbenou formou využívanou u dětí k získávání informací. Jeho prostřednictvím mohou žáci např. navštívit oficiální internetové stránky středních škol. Zde mohou vyhledat informace o vzdělávacích možnostech a programech, podmínkách přijímacího řízení, počtu přijímaných žáků a úspěšnosti absolventů střední školy. Kromě toho mohou také vyhledat internetové stránky, které poskytují informace, jak postupovat při volbě střední školy, jakým způsobem se připravit na přijímací zkoušky, nebo mohou na internetu vyhledat a vyzkoušet si osobnostní testy. Dalších 17 % dotazovaných si myslí, že je při volbě ovlivnila televize, která je také významným sdělovacím prostředkem. Tyto prostředky nám také mohou přiblížit důležité aspekty světa práce a specifikovat různé profese. Pouhé 4 % respondentů uvádí, že je ovlivnili noviny a reklama v Městské hromadné dopravě. Zbývajících 29 % respondentů uvádí, že je média při jejich volbě povolání neovlivnili. Žádný z dotazovaných neuvádí, že by ho při volbě střední školy ovlivnilo rádio.

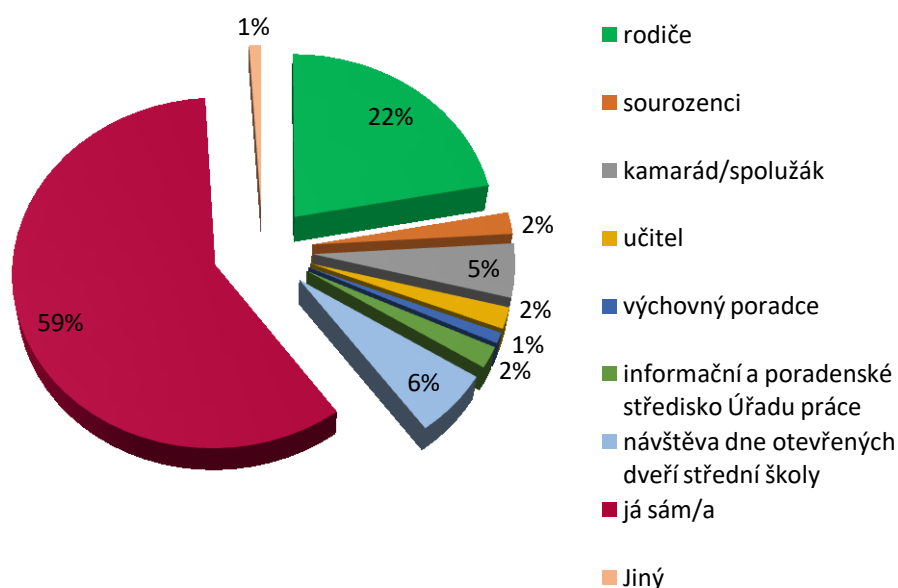
Graf 21: Při volbě střední školy mě nejvíce ovlivňují tyto média

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké aspekty dle žáků se nejvíce podílejí na konečném rozhodnutí při výběru budoucího povolání žáků ZŠ?

Graf 15 zachycuje odpovědi na patnáctou položku v dotazníku (*Kdo ovlivnil tvé konečné rozhodnutí o volbě povolání?*). Tato položka je polozavřená a respondenti měli na výběr z devíti možností odpovědi. Z výzkumu vyplynulo, že v poměru největší část dotazovaných respondentů, což činí 59 %, své konečné rozhodnutí co se týká, výběru střední školy ponechalo vlastnímu úsudku. Domnívají se, že volba školy je především jejich záležitostí a měli by o ní rozhodovat zejména oni sami. Chtějí převzít zodpovědnost za volbu další vzdělávací a profesní dráhy. Pokud žáky necháme samostatně rozhodovat, nejspíše budou vybírat školu či povolání, tak aby je bavila. Následujících 22 % respondentů se domnívá, že při výběru střední školy na ně působili názory jejich rodičů, kteří jsou pro ně nejdůležitějším informačním zdrojem. Rodiče jim zprostředkovávají vlastní životní zkušenosti, vědomosti týkající se vzdělávacího systému a přibližují jim svět práce. Rodiče žáky seznamují s různými požadavky, které mají střední školy a co obnášejí jednotlivá povolání. Dalších 6 % respondentů uvádí, že jejich rozhodnutí ovlivnila návštěva dne otevřených dveří dané školy. Z výzkumu vyplývá, že návštěvy dnů otevřených dveří jsou pro žáky také významné. Je to pro ně jedinečná příležitost osobně se seznámit s prostředím a atmosférou školy. Dozvědět se konkrétní informace o škole, podmínkách studia, přijímacím řízení, o předmětech a vyučovaných vzdělávacích programech. Dalších 5 % dotazovaných uvádí, že byli ovlivněni jejich vrstevníky, ti představují pro žáky někoho, kdo je ve stejné situaci, řeší podobné problémy, a proto si myslí, že jim dokážou lépe porozumět, než ostatní. Žáci se v průběhu volby profesní dráhy o budoucí škole domlouvají společně s vrstevníky, ale v konečném rozhodnutí se od nich distancují a volí si vlastní cestu za vzděláním. Shodně a to 2 % získali sourozenci, učitelé a Informační a poradenské středisko Úřadu práce. Sourozenci byla při konečném rozhodování ovlivněna 2 % dotazovaných. Domníváme se, že to mohou být převážně starší sourozenci. Ti pro ně představují důležitý zdroj informací a jsou prostředkem pro srovnávání schopností a utváření profesní identity. Také 2 % respondentů uvádí, že jejich učitelé měli podíl při konečném rozhodování o jejich budoucím vzdělání. Učitelé mají také určitou roli při poskytování rad žákům při volbě povolání, díky užšímu kontaktu s žáky lépe rozpoznají dovednosti, znalosti a případné obtíže žáků. Učitelé pomáhají žákům s utvářením jejich profesního cíle

a snaží se je vybavit kompetencemi, které jsou potřebné pro plánování a rozhodování o tom, jaká bude jejich další vzdělávací dráha. Návštěva Informačního a poradenského střediska Úřadu práce ovlivnila při konečné volbě 2% uvedených respondentů. Možnost navštívit toto středisko vidíme jako přínosné. Zde mohou žáci absolvovat testy, které slouží k nalezení struktury zájmů žáků. Tyto testy míří k určité kategorii povolání a na základě tohoto zjištění jim doporučí vhodné profese, které odpovídají jejich osobnosti a zájmovému zaměření. Z výzkumu dále vyplývá, že výchovného poradce volilo pouhé 1 % dotazovaných. Výchovní poradci na žáky působí při jejich rozhodování spíše nepřímou a to především tím, že jim poskytují potřebné informace o vzdělávacích příležitostech a rychle se rozvíjejícím trhu práce. Také se snaží vést žáky, aby využili všech dostupných informací poradenských služeb, které jim nabízí. Měli by je vést k samostatnému a zodpovědnému rozhodování o jejich budoucím vzdělání. Zbylé 1 % respondentů volilo jiného rodinného příslušníka a to dědečka. Vliv jiných příbuzných spočívá spíše v jejich nepřímém ovlivňování. Žáci mohou být ovlivněni tím, jak příbuzní hovoří o svém vzdělání a povolání. Také se jim může zdát zajímavá profese, kterou vykonávají a můžou být pro ně vzorem do budoucna.

Graf 15: Kdo ovlivnil tvé konečné rozhodnutí o volbě povolání?

5.2 Shrnutí výsledků výzkumu

V této kapitole shrneme získané výsledky dotazníkového šetření a zároveň je ještě krátce vyhodnotíme. Rozhodnout se pro další životní dráhu není pro žáky vůbec jednoduché a závisí na mnoha aspektech. Dotazníkové šetření přineslo následující zjištění.

Významným aspektem, který podle průzkumu ovlivňuje volbu povolání nejvíce, jsou jednoznačně rodiče, rodina. Právě při volbě povolání jsou rodiče jako poradci na prvním místě. Pro žáky jsou důvěryhodným zdrojem informací a mělo by jim jít především o to, aby rozhodnutí o volbě následného vzdělávání bylo co možná nejvíce v souladu s jejich zájmy a schopnostmi. Většina žáků se domnívá, že rodiče s nimi dostatečně často o výběru školy hovoří a zvažují různé alternativy což je patrné z našeho výzkumu. Rodiče podporují jejich rozhodnutí a konečnou volbu ponechávají pouze na nich, ale najdou se i takoví, kteří si přejí, aby si školu vybrali podle jejich představ. Více jak polovina žáků se domnívá, že rodiče ovlivňují jejich rozhodnutí a také téměř polovina respondentů uvádí, že to byla právě maminka, která je nejvíce ovlivnila při této volbě. Matky obvykle s dětmi tráví mnoho času, a proto jsou nejvíce zapojeny do rozhodování o budoucím povolání. Také můžeme konstatovat, že více jak polovina respondentů nemusela řešit finanční situaci své rodiny.

Dotazníkové šetření také ukázalo, že na většinu žáků vrstevnické skupiny nemají zásadní vliv na volbu povolání, přestože jsou v životě žáků velmi významné. Jistě se však najdou tací, kteří vybírají školu dle svých kamarádů, nebude jich mnoho, ale budou tam. Je zřejmé, že v průběhu volby profesní dráhy se žáci o budoucí škole domlouvají společně s vrstevníky, ale v konečném rozhodnutí se od nich distancují a volí si vlastní cestu za vzděláním.

Pouhá polovina respondentů se domnívá, že informace které jim poskytla škola týkající se jejich kariérového rozhodování, jim usnadnily výběr další vzdělávací cesty. Škola dostatečně informuje žáky o možnostech studia, nabízí informační schůzky pro rodiče a žáky. Také nabízí informace jak na nástěnkách ve škole tak i webových stránkách školy. Přestože tyto služby škola žákům umožňuje, žáci je nevyužívají v dostatečné míře. Respondenti dále uvádí, že z nabízených možností za strany školy nejvíce využili nabídku navštívit Informační a poradenské středisko na Úřadu práce. Zde jim poradci poskytují komplexní informace v oblasti středoškolského vzdělávání a také specifikují požadavky současného trhu práce. Dále se třetina respondentů domnívá, že by ocenili větší podporu

a pomoc ze strany školy při volbě další vzdělávací a profesní dráhy. Co se týká hodnocení práce výchovného poradce. Téměř polovina žáků uvádí, že pro ně byla poradenská činnost, kterou jim poskytuje výchovný poradce prospěšná.

Jako pozitivní vidíme, že více jak dvě třetiny žáků berou v úvahu při rozhodování o volbě střední školy svůj prospěch. Z výzkumu dále vyplývá, že většina žáků se snaží vybrat si střední školu přiměřeně dle svých dovedností a znalostí. Co se týká přechodu na střední školu, více než polovina respondentů se těší na nově zvolenou školu, nicméně mají určité obavy, což je pochopitelné je to pro ně krok do neznáma. Zatímco třetina žáků se domnívá, že je již zcela připravena a těší se na další vzdělávání. Co se týká vlivu médií, které se nejvíce podíleli na rozhodování, je to jednoznačně internet, což uvedla polovina žáků. Ten jim zřejmě poskytuje veškeré informace a rozšiřuje poznání. Média se jeví jako velmi významný a dnes již nepostradatelný prostředek vzdělávání, výchovy, akulturace a socializace jedince. Je patrné, že si žáci život bez moderních technologií, které jim usnadňují vzdělávání, nedovedou již představit.

Co se týká výzkumné otázky, která se zaměřila na zjištění, který z aspektů se nejvíce podílel na konečném rozhodnutí. Tak z výzkumného šetření vyplynulo, že v poměru největší část dotazovaných respondentů, což činí 59 %, své rozhodnutí ohledně výběru střední školy ponechalo vlastnímu úsudku. Zřejmě se domnívají, že volba školy je především jejich záležitostí a měli by o ni rozhodovat sami, jedná se o jejich budoucnost, neboť správně zvolená vzdělávací dráha může do určité míry ovlivnit budoucí povolání.

5.3 Diskuze

V rámci diskuze budeme porovnávat náš výzkum s jinými. Nejprve se zaměříme na výzkum „Než zazvoní“, který proběhl ve spolupráci se základními školami a byl realizován v průběhu ledna 2020. Výzkumu zjišťoval, zda a jak jsou žáci rozhodnutí o jejich budoucím vzdělání a co je pro ně při rozhodování významné. Výzkumného šetření se zúčastnilo 1683 žáků náhodně vybraných základních škol. Cílem našeho výzkumu nebylo prioritně zjistit, pro jakou střední školu se žáci rozhodují, ale jelikož náš výzkum tyto informace obsahuje, provedli jsme srovnání těchto výzkumů. (<https://www.nezzazvoni.cz>© 2020)

Z našeho výzkumu vyplývá, že více jak polovina žáků plánuje studium střední školy s maturitou. Na gymnázium chce jít studovat téměř čtvrtina žáků a pouhých 13 % si vybralo pro své studium odborné učiliště. Zbývající 3% žáků chtějí jít po základní škole přímo do zaměstnání, což přineslo pouze naše zjištění. Také v námi srovnávaném výzkumu větší polovina žáků chce jít na střední školu s maturitou. Dalších 17 % žáků volilo pro své studium gymnázium a 19 % žáků chce studovat odborné učiliště. Z výsledků shodně vyplývá, že většina žáků chce absolvovat vzdělání, které je zakončeno maturitou. V našem výzkumu pouze 13 % žáků chce studovat odborné učiliště, zatímco v námi srovnávaném výzkumu to bylo více a to 19 %, což činilo nepatrný rozdíl v obou výzkumech. Je tedy zřejmé, že tyto výzkumy jsou si velice podobné.

Dále se zaměříme na srovnání faktorů působících při volbě povolání žáků. Jako zdroj informací nám slouží výzkum s názvem „Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci z pohledu žáků i jejich rodičů“, který realizoval Hlad'ová a Drahoňovská (2012). Výzkumného šetření se zúčastnilo 1655 žáků základních škol a pro účely předkládané analýzy bylo vybráno 779 dotazníků.

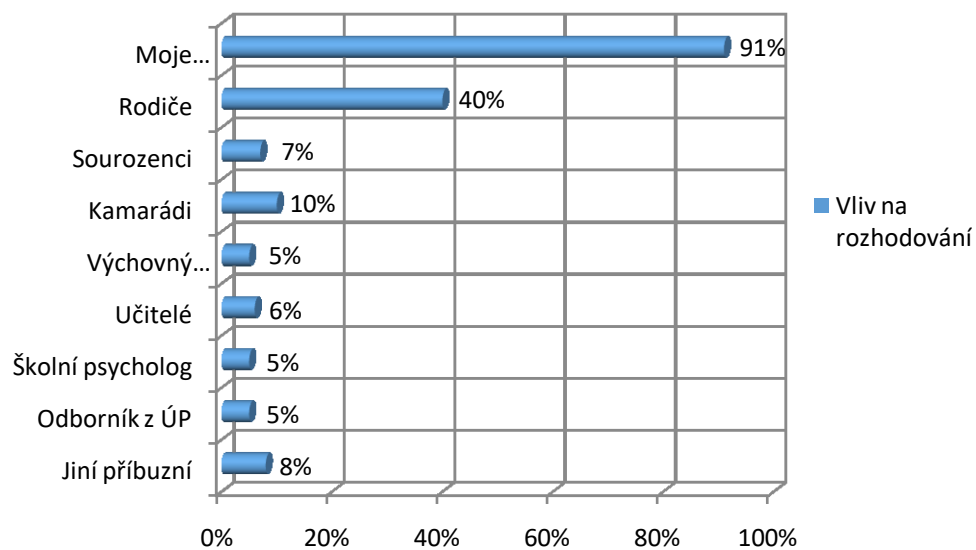
Výsledky tohoto výzkumu jsou znázorněny v níže uvedeném obrázku, který zjišťoval, jak ovlivnili dané faktory volbu další vzdělávací a profesní dráhy žáků devátých tříd. V našem výzkumu 59 % žáků uvádí, že rozhodování o budoucím vzdělání je pouze jejich věc. Obdobný výsledek má náš vybraný výzkum pro srovnání, kdy se také většina žáků domnívá, že největší vliv při rozhodování o volbě budoucího vzdělání přisuzují vlastnímu rozhodnutí. Dále zjišťujeme, že významný podíl na rozhodování žáků měli jejich rodiče, což činilo 22 %. Z výzkumu pro srovnání vyplývá téměř shodný výsledek, kdy žáci připisují rodičům značný vliv na rozhodování o jejich budoucím vzdělání

. Tyto zjištění shodně ukazují, že zmiňované sociální vlivy mají nejvyšší podíl při rozhodování žáků. Zatímco ostatní, které budeme dále popisovat, se výrazně méně podíleli při výběru budoucí vzdělávací dráhy. Po rodičích nejvíce žáci volili shodně v obou výzkumech to, že na ně měli významný vliv jejich vrstevníci. Nevíme, z jakého důvodu si žáci volí školu dle svých vrstevníků, domníváme se, však že vrstevnické skupiny hrají v jejich životě významnou roli a mají určitý vliv na jejich rozhodování. Tato zjištění plně korespondují s naším výzkumem.

Poměrně největší rozdíl při srovnávání jsme zaznamenali u odpovědi, zda žáky ovlivnil jiný člen jejich rodiny. Ze srovnávaného výzkumu vyplývá, že na 8 % žáků měli jejich příbuzní určitý vliv při rozhodování o jejich budoucím vzdělání. Žáci volili zejména prarodiče, tety, strýce, bratrance či sestřenice. Domníváme se, že vliv uvedených příbuzných spočívá zřejmě spíše v tom, že vykonávají zajímavou profesi, která se pro žáky může stát vzorem. Ten pro ně může být motivací při výběru budoucího povolání. Zatímco naše výsledky ukazují, že pouze 1 % žáků bylo ovlivněno rodinným příslušníkem a to dědečkem. Je patrné, že dříve lidé měli více času na svou rodinu a rodinné příslušníky, což se bohužel již neděje v naší moderní uspěchané společnosti. Dále náš výzkum ukazuje, že sourozenci, učitelé a poradenští pracovníci téměř shodně ovlivnili žáky při volbě budoucího povolání a to převážně 2%, pouze výchovný poradce získal o jedno procento méně. Zatímco v námi srovnávaném výzkumu se 7 % žáků domnívá, že je při výběru střední školy ovlivňují sourozenci, což je více než v našem výzkumu. Ti mají v tomto procesu specifickou roli, protože jsou pro ně zdravou konkurencí a mají možnost s nimi porovnávat své schopnosti a dovednosti. Dále ve srovnávaném výzkumu měli na žáky ze školního prostředí a to 6% nejvýznamnější vliv učitelé, ti s žáky tráví ve škole mnoho času. Naše výsledky však ukazují, že učitelé neměli významnější vliv než ostatní uvedení pracovníci. Nejméně významný vliv na rozhodování žáků zde měli poradenští pracovníci, které volilo pouhých 5 % z nich. Z toho zjištění je tedy zřejmé, že výchovný poradce se zde však více podílel při rozhodování žáků, než jsme zjistili my našim průzkumem.

Je patrné, že při porovnávání obou výzkumů se shodně většina žáků domnívá, že největší vliv při rozhodování o volbě budoucího vzdělání přisuzují vlastnímu rozhodnutí a také značný vliv na rozhodování měli jejich rodiče. Oba výzkumy shodně ukazují, že tyto dva sociální vlivy mají nejvyšší podíl při rozhodování žáků. Zatímco ostatní měli výrazně menší vliv při výběru budoucí vzdělávací dráhy.

Obrázek 3 – Sociální vlivy působící na volbu další vzdělávací a profesní dráhy žáků

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz> © 2012

5.4 Doporučení pro praxi

Výsledky našeho výzkumu ukazují, že se žáci při výběru střední školy rozhodují zcela dle vlastního uvážení a v podstatě se nenechávají nikým ani ničím ovlivňovat. Zohledňují při výběru školy také svůj prospěch a své dovednosti, což je velmi důležité. Žáci oceňují práci výchovného poradce a také jsou spokojeni s informacemi, které jim jejich škola přináší o možnostech následného studia. Dle mého názoru jsou tyto služby kvalitní a jsou poskytovány odborně, v dostatečné míře a rozsahu. Žáci tedy kladně hodnotí poradenskou činnost, přesto se však domníváme, že by žáci měli kariérové poradenství využívat více. Také bych chtěla upozornit na vytíženost výchovných poradců, kdy mimo svou pedagogickou činnost mají pouze pár hodin v týdnu vymezených pro poradenskou činnost. Právě nedostatek prostoru pro poskytování těchto služeb, by mohl snížit úroveň a kvalitu kariérového poradenství ve školách.

Pokud se zaměříme na možnosti, které by mohli žákům ještě více usnadnit jejich výběr střední školy, tak můžeme navrhnout například pomoc v podobě žáků středních škol prvního ročníku. Na školách by se tedy mohlo využívat nejen pomoci výchovného poradce, ale také někoho, kdo je žákům blíže a kdo si prošel rozhodováním ohledně výběru té správné střední školy pouze o rok dříve. V praxi by to vypadalo tak, že bývalí studenti určité základní školy, kteří již teď studují na různých středních školách, by se přišli s žáky devátých tříd podělit o svou zkušenost, co je přivedlo k výběru právě této střední školy a zda jsou se svým výběrem spokojeni, nebo by se s odstupem času rozhodli jinak. Žáci se zajisté nebudou bát na cokoli zeptat a komunikace mezi nimi a pouze o rok starším „kolegou“ bude jistě přínosnější, právě kvůli složitému a vzdorovitému období, které tento věk žáků obvykle přináší.

Bezesporu důležitou roli, při výběru vhodné střední školy pro daného žáka, hrají také učitelé. Poněvadž žáci tráví ve škole velké množství času, učitelé mají značný potenciál poznat na žákovi silné i slabé stránky a podle toho, studenta nasměrovat tím správným směrem. Mají kvalifikační a osobnostní předpoklady k tomu, aby se při volbě další vzdělávací a profesní dráhy stali významným zdrojem informací, rad a pomoci.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsme se zaměřili na faktory, které jsou rozhodující při výběru střední školy žáků devátých tříd. Cílem této bakalářské práce bylo zjistit aspekty, které se významně podílí při volbě povolání žáků na základní škole.

V teoretické části jsme definovali základní pojmy zpracované na základě studia odborné literatury týkající se tohoto tématu. Teoretickou část jsme rozdělili na tři kapitoly. V první kapitole jsme se nejprve zaměřili na kariérové poradenství, diagnostiku v kariérovém poradenství a školní poradenská pracoviště. Dále jsme objasnili roli výchovného poradce a funkci Informačního a poradenského střediska Úřadu práce. V druhé kapitole jsme přiblížili pojmy, jako jsou povolání, volba budoucího povolání a zaměřili jsme se také na dospívání žáků. V závěru teoretické části jsme specifikovali faktory ovlivňující volbu povolání.

V praktické části jsme provedli výzkumné šetření s cílem zjistit „Rozhodující aspekty o volbě povolání žáků na základní škole“. Tento výzkum jsme provedli kvantitativní formou, data jsme získali pomocí dotazníkového šetření. Jako výzkumný soubor jsme zvolili žáky druhého stupně základních škol ve Zlíně. Poté jsme provedli interpretaci výsledků a následně je zaznamenali do grafů. V závěru naší práce shrneme celý náš výzkum a navrheme doporučení pro praxi.

Rozhodnout se pro další životní dráhu není pro žáky vůbec jednoduché a závisí na mnoha aspektech. Je to krok, který významně ovlivní budoucí kariéru, uplatnění se na trhu práce i společenský status jedince. Výzkumné šetření ukázalo, že většina žáků se domnívá, že největší podíl na rozhodování o volbě budoucího vzdělání **přisuzují vlastnímu rozhodnutí**, ale připouští, že určitý vliv na rozhodování měli i **jejich rodiče**. Toto zjištění vnímáme jako pozitivní. Dle mého mínění je volba povolání jedním z významných kroků v životě, které musí mladý člověk učinit, a tuto volbu bychom měli ponechat pouze na něm samotném. Téma povolání se stává v rodinách diskutovaným a rodiče projevují zájem o budoucí kariéru svých dětí. Žáci mají určitou představu o svém budoucím vzdělání a rodiče jim tuto volbu převážně schvalují. Jsou pro žáky spolehlivým zdrojem informací a jejich názory, vlastní životní zkušenosti a vědomosti týkající se vzdělávacího systému a trhu práce jsou bezesporu pro ně přínosné. Domníváme se, že vrstevnické skupiny hrají významnou roli v životě žáků, ale na volbu povolání neměli zásadní vliv. Je zřejmé, že v průběhu volby profesní dráhy se žáci o budoucí škole

domlouvají společně s vrstevníky, ale v konečném rozhodnutí se od nich distancují a volí si vlastní cestu za vzděláním. Z našeho výzkumu dále vyplynulo, že škola je pro žáky především cenným zdrojem informací, které jsou potřebné k dalšímu studiu. Mají povědomí, že kariérové poradenství na školách funguje, ale oni sami ho moc nevyužívají. Škola by měla jejich rodiče více motivovat, aby se volbou další vzdělávací a profesní dráhy svých potomků vážně zabývali, získávali pro tento rozhodovací proces potřebné informace, které jim nabízí poradenské služby. Také je nezbytné posilovat spolupráci a komunikaci mezi vzdělávacími institucemi a rodiči. Co se týká médií tak žáci uvedli, že je jednoznačně nejvíce ovlivnil internet. Jeho prostřednictvím mohou žáci navštívit oficiální internetové stránky středních škol. Mohou zde také získat informace o vzdělávacích možnostech a programech, podmínkách přijímacího řízení, počtu přijímaných žáků a úspěšnosti absolventů. Volba povolání je u žáků devátých tříd prvním značně závažným krokem. Ten je podmíněn mnoha aspekty, některými méně a jinými více, ty mohou ovlivnit jejich začínající cestu profesním životem. Správně zvolená střední škola může do určité míry ovlivnit budoucí povolání, s tím spojený úspěch a uznání v životě i ve společnosti mladého člověka.

Práce může být použita pro potřeby dalšího výzkumu. Věřím, že výsledky zpracovaného výzkumu by mohly být přínosem poradenským pracovníkům na základních školách.

Závěrem tedy mohu konstatovat, že cíl bakalářské práce byl naplněn, jak v teoretické tak i v praktické rovině.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- DOLENSKÝ, Antonín, ed. Kulturní adresář ČSR: biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc. V Praze: Josef Zeibrdlich, 1934-1936. 2 sv. (585, 672 s.).
- Dostál, J.: Výchova k volbě povolání. In Trendy ve vzdělávání. Olomouc: Votobia, 2008. s. 53. ISBN 978-80-7220-311-6.
- HELUS, Zdeněk. Úvod do psychologie. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2018. 310 stran. Psyché. ISBN 978-80-247-4675-3.
- HLAĎO, Petr a MICHALICOVÁ, Jitka. Kroky k povolání: [praktické náměty pro výchovné a kariérové poradce na základních školách. Praha: Raabe, ©2014. [101] s. Dobrá škola. Výchovný a kariérový poradce; 1. ISBN 978-80-7496-088-8.
- HLAĎO, Petr. Profesionální orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů. Vyd. 1. Brno: Konvoj, 2012. 131 s. Monografie; sv. 4. ISBN 978-80-7302-164-1.
- HRONCOVÁ, J., HUDECOVÁ, A., MATULLAYOVÁ, T. Sociální pedagogika a sociální práce. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB v Banské Bystrici, 2001. ISBN 80-8055-476-5.
- HŘEBÍČEK, Libor. Profesionální orientace žáků základních škol. Brno: [s.n.], 1983. 318 s.
- CHRÁSKA, Miroslav. Metodopedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 254 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.
- KNOTOVÁ, Dana a kol. Školní poradenství. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 258 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4502-2.

- KRÁLÍKOVÁ, Marie a SINGEROVÁ-NEČESANÁ, Jarmila. Rodina a škola ve výchovné spolupráci. 1. vyd. Praha: SPN, 1985. 99 s. Knihy pro rodiče.
- KRAUS, Blahoslav et al. Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- MAREŠ, Petr. Nezaměstnanost jako sociální problém. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. 151 s. Studijní texty; sv. 6. ISBN 80-901424-9-4.
- MATĚJČEK, Zdeněk a DYTRYCH, Zdeněk. Děti, rodina a stres: [vybrané kapitoly z prevence psychické zátěže u dětí]. 1. vyd. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Psychiatrické centrum Praha v nakl. Galén, 1994. 214 s. ISBN 80-85824-06-X.
- MATĚJČEK, Zdeněk. Co děti nejvíc potřebují. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. 108 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-262-0398-8.
- MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 144 s. Studijní texty. ISBN 80-85850-24-9.
- MERTIN, Václav a kol. Výchovné poradenství. 2., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 363 s. ISBN 978-80-7478-356-2.
- MEZERA, Antonín. Pro jaké povolání se hodím?. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2002. 178 s. Rozvoj osobnosti. ISBN 80-7226-651-9.
- MEZERA, Antonín. Pro jaké povolání se hodím?: jak si vybrat střední a vyšší odbornou školu a nadí budoucí povolání. 2., aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2008. viii, 296 s. ISBN 978-80-251-2395-9.

- MUSIL, Jiří V. a MUSILOVÁ, Marcela. Prolegomena psychologického poradenství: úvod do psychologického výchovného a kariérního poradenství pro sociální pedagogy. 1. vyd. Olomouc: Psychologická a výchovná poradna, 2009. 95 s. ISBN 978-80-903449-8-3.
- POHNĚTALOVÁ, Yveta. Vztahy školy a rodiny: případové studie. Vydání první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 178 stran. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-626-1.
- POHNĚTALOVÁ, Yveta. Vztahy školy a rodiny: případové studie. Vydání první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 178 stran. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-626-1.
- POLEDŇOVÁ, Ivana, ed. Sebepojetí dětí a dospívajících v kontextu školy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 133 s. ISBN 978-80-210-5085-3.
- PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. 203 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3470-5.
- PRŮCHA, Jan, ed. Pedagogická encyklopedie. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
- PŘADKA, Milan. Vybrané problémy vztahu výchovy a prostředí: [Autoreferát doktor. dis.]. Brno: [s.n.], 1983. 44 s.
- STRÁDAL, J. Člověk a svět práce: příprava na volbu povolání. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2001. 80 s. ISBN 80-7168-778-2.
- VÁGNEROVÁ, Marie. Psychologie školního dítěte. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 1995. 66 s.

-
- VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.
 - VENDEL, Štefan. Kariérní poradenství. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 224 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1731-9.
 - VOSMIK, Miroslav. Inkluze a kariérové poradenství. Praha: Raabe, [2018]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-357-5

Internetové zdroje:

- <https://docplayer.cz>
- <https://www.infoabsolvent.cz>
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků. Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>>.
- Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>>.
- Zákon č. 75/2005 Sb. o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků. Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-75>>.
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>>.
- Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101>>.
- Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DVP Dotazník volby povolání

AIST Test struktury zájmů

Kol. Kolektiv

ZŠ Základní škola

SŠ Střední škola

Resp. Respektive

Např. Například

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Faktory ovlivňující kariérové poradenství	15
Obrázek 2 - Schéma vzdělávacího systému České republiky	25
Obrázek 3 - Vlivy působící na volbu další vzdělávací a profesní dráhy žáků	63

SEZNAM GRAFŮ

Graf 8: Musel/a jsi při výběru školy brát ohled na finanční situaci své rodiny?	41
Graf 9: Rodiče ovlivňují mé rozhodnutí týkající se mého výběru střední školy	42
Graf 10: Jaký člen rodiny tě nejvíce ovlivnil při výběru školy?	43
Graf 11: Jaký postoj mají rodiče k tvému rozhodování o výběru střední školy?	44
Graf 12: Jakým způsobem ti rodiče pomáhají s výběrem střední školy?	45
Graf 13: Vrstevníci ovlivňují mé rozhodnutí týkající se budoucího povolání	46
Graf 14: Volbu mého budoucího povolání ovlivnil/a zejména?	47
Graf 5: Informace, které mi nabízí škola, usnadňují můj výběr střední školy	48
Graf 6: Ze strany školy mi byly nabídnuty tyto možnosti při volbě střední školy	49
Graf 16: Kdo ti ve škole nejvíce pomáhá při výběru střední školy?	50
Graf 17: Myslím si, že je práce výchovného poradce pro mě užitečná	51
Graf 4: Při rozhodování o volbě střední školy beru v úvahu své známky	52
Graf 18: Volbu mého povolání ovlivnili zejména	53
Graf 19: Školu si vybírám podle toho, v čem jsem skutečně dobrý	54
Graf 20: Přejít na střední školu vnímám	55
Graf 21: Při volbě střední školy mě nejvíce ovlivňují tyto média	56
Graf 15: Kdo ovlivnil tvé konečné rozhodnutí o volbě povolání?	58

SEZNAM PŘÍLOH

P1 dotazník pro žáky

P2 vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku pro žáky

PŘÍLOHA P I - DOTAZNÍK

Milá žákyně, milý žáku,

jmenuji se Lenka Haluzová a jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Prosím Vás o vyplnění mého dotazníku. Dotazník je **anonymní**. Všechny Vámi uvedené údaje jsou důvěrné a budou použity pouze pro můj výzkum. Pokud není uvedeno jinak, prosím o vyplnění všech otázek. Předem děkuji za spolupráci.

1. Věk:
2. Pohlaví:
 - Chlapec
 - Dívka
3. Pro své následující studium po ukončení základní školy jsi si vybral/a ?
 - a) učební obor
 - b) učební obor s maturitou
 - c) střední škola s maturitou
 - d) gymnázium
 - e) chci jít přímo do zaměstnání
 - f) jiné (prosím vypiš)

4. Při rozhodování o volbě střední školy beru v úvahu své známky (zakroužkuj číslo, které vyjadřuje tvou odpověď)

naprosto souhlasím	spíše souhlasím	nevím	spíše nesouhlasím	naprosto nesouhlasím
1	2	3	4	5

5. Informace, které mi nabízí škola, usnadňují můj výběr střední školy (zakroužkuj číslo, které vyjadřuje tvou odpověď)

naprosto souhlasím	spíše souhlasím	nevím	spíše nesouhlasím	naprosto nesouhlasím
1	2	3	4	5

6. Ze strany školy mi byly nabídnuty tyto možnosti při volbě střední školy (lze uvést více možností)
- a) Pomoc výchovného poradce
 - b) Setkání rodičů a výchovného poradce
 - c) Návštěva Úřadu práce
 - d) Návštěva firem nabízející budoucí uplatnění
 - e) Žádná možnost mi ze strany školy nebyla nabídnuta
7. Důvod proč jsi si vybral/a školu podle vzdálenosti od svého bydliště je
- a) Chci jít na internát, nechci dojíždět
 - b) Nemohu dojíždět z finančních důvodů
 - c) Nechci jít bydlet na internát
 - d) Můj výběr školy vzdálenost neovlivnila
8. Musel/a jsi při výběru školy brát ohled na finanční situaci své rodiny?
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nedovedu posoudit
9. Rodiče ovlivňují mé rozhodnutí týkající se mého výběru střední školy

naprosto souhlasím	spíše souhlasím	nevím	spíše nesouhlasím	naprosto nesouhlasím
1	2	3	4	5

10. Jaký člen rodiny tě nejvíce ovlivnil při výběru střední školy? (zakroužkuj jednu odpovídající odpověď)
- a) Maminka
 - b) Tatínek
 - c) Sourozenec
 - d) Prarodiče
 - e) Nikdo

11. Jaký postoj mají rodiče k tvému rozhodování o výběru střední školy?

- a) Rodiče mě v mém rozhodnutí podporují a konečný krok nechávají na mě
- b) Rodiče mé rozhodnutí pokládají za důležité, ale chtějí, abych si vybral/la školu dle jejich představ
- c) Nepokládají mé rozhodnutí za důležité

12. Jakým způsobem ti rodiče pomáhají s výběrem střední školy? (lze uvést více možností)

- a) Rodiče se mnou o výběru o výběru školy hovoří, diskutují se mnou
- b) Zúčastňují se informačních schůzek ve škole
- c) Navštěvují se mnou na dny otevřených dveří
- d) Spolupracují s výchovným poradcem
- e) Žádným

13. Vrstevníci (kamarádi/spolužáci) ovlivňují mé rozhodnutí týkající se budoucího povolání (zakroužkuj číslo, které vyjadřuje tvou odpověď)

naprosto souhlasím	spíše souhlasím	nevím	spíše nesouhlasím	naprosto nesouhlasím
1	2	3	4	5

14. Volbu mého budoucího povolání ovlivnil/a zejména? (zakroužkuj jednu odpovídající odpověď)

- a) Nejlepší kamarád/ka
- b) Kamarádi
- c) Spolužáci
- d) Jiné (vypiš kdo)
- e) Nikdo

15. Kdo ovlivnil tvé konečné rozhodnutí o volbě povolání? (zakroužkuj jednu odpovídající odpověď)

- a) Rodiče
- b) Sourozenci
- c) Kamarád/spolužák
- d) Učitel
- e) Výchovný poradce
- f) Informační a poradenské středisko úřadu práce
- g) Návštěva dne otevřených dveří střední školy
- h) Já sám/a
- i) Někdo jiný (vypiš kdo):.....

16. Kdo ti ve škole nejvíce pomáhá při výběru střední školy? (zakroužkuj jednu odpovídající odpověď)

- a) Učitel
- b) Výchovný poradce
- c) Metodik prevence
- d) Školní psycholog
- e) Jiný (vypiš):.....
- f) Nikdo z uvedených

17. Myslím si, že je práce výchovného poradce pro mě užitečná (zakroužkuj číslo, které vyjadřuje tvou odpověď)

naprosto souhlasím	spíše souhlasím	nevím	spíše nesouhlasím	naprosto nesouhlasím
1	2	3	4	5

18. Volbu mého budoucího povolání ovlivnili zejména (lze uvést více možností)

- a) Nadání a talent
- b) Dovednosti a znalosti
- c) Budoucí snadné získání pracovního místa
- d) Očekávané výhody z budoucího povolání (např. vysoký plat, společenské postavení)
- e) Nepřemýšlel/a jsem o tom

19. Školu si vybírám podle toho, v čem jsem skutečně dobrý (zakroužkuj číslo, které vyjadřuje tvou odpověď)

naprosto souhlasím	spíše souhlasím	nevím	spíše nesouhlasím	naprosto nesouhlasím
1	2	3	4	5

20. Přejít na střední školu vnímám

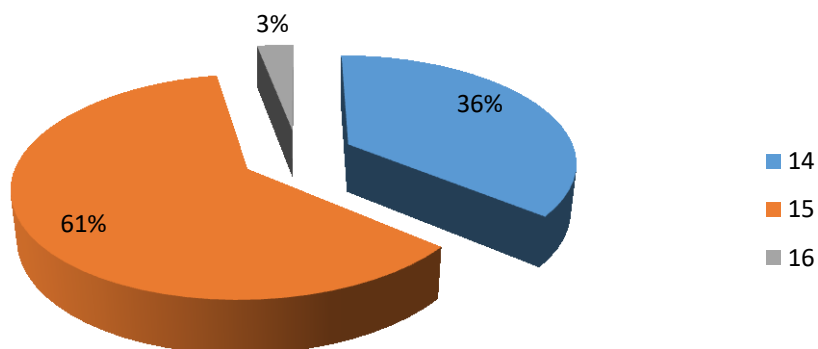
- a) Cítím se připraven/a a těším se
- b) Těším se, ale mám obavy, je to pro mne krok do neznáma
- c) Netěším se, nejsem připraven/a na přechod na střední školu
- d) Nepřemýšlel/a jsem o tom

21. Při volbě střední školy mě nejvíce ovlivňují tyto média (zakroužkuj jednu odpovídající odpověď)

- a) TV
- b) Internet
- c) Rádio
- d) Jiné (vypiš).....
- e) Žádné

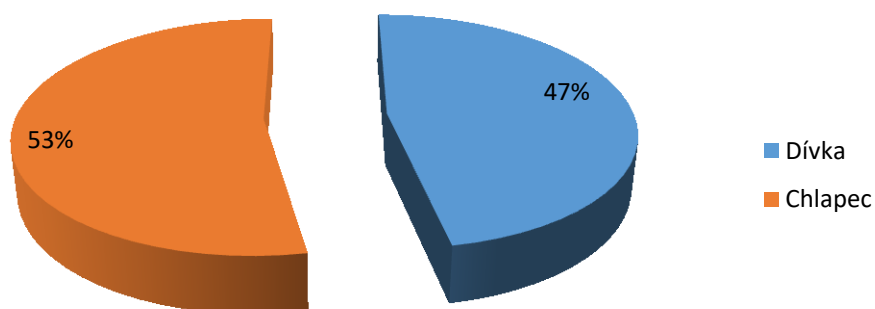
PŘÍLOHA P2 - GRAFY

Graf 1: Graf popisuje první položku dotazníku. Položka dotazníku je otevřená a respondenti se k ní měli možnost vyjádřit. Celkem 61 % dotazovaných byla ve věku patnácti let. Dalších 36 % respondentů uvedlo, že v době námi prováděného dotazníkové šetření měli čtrnáct let. Pouhá 3 % respondentů byla ve věku šestnácti let.

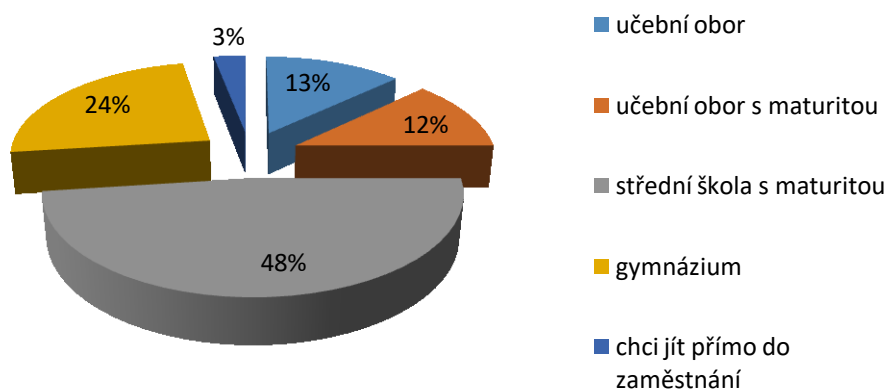
Graf 1: Věk

Graf 2: Graf popisuje druhou položku dotazníku. Položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr ze dvou odpovědí. Graf znázorňuje procentuální zastoupení dívek a chlapců z celkového počtu respondentů. Dotázáno bylo 53 % dívek a 47 % chlapců.

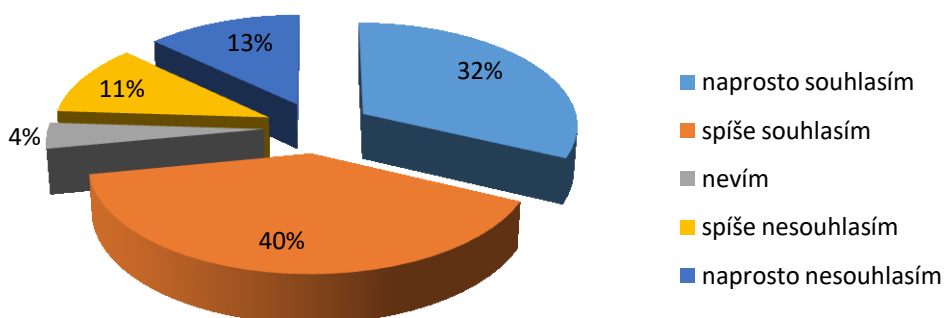
Graf 2: Pohlaví

Graf 3: Graf popisuje třetí položku dotazníku. Položka dotazníku je polouzavřená a respondenti měli na výběr ze šesti možností odpovědí. Celkem 48 % respondentů si pro své následující studium vybralo střední školu. Dalších 24 % respondentů si zvolilo gymnázium. 13 % respondentů si přeje po ukončení základní školy studovat učební obor. Téměř shodných 12 % dotazovaných uvádí, že chce studovat také učební obor, ale s maturitou. Pouhá 3 % respondentů chce jít po ukončení základní školy přímo do zaměstnání. Jinou možnost než zde uvádíme, žádný z respondentů nevolil.

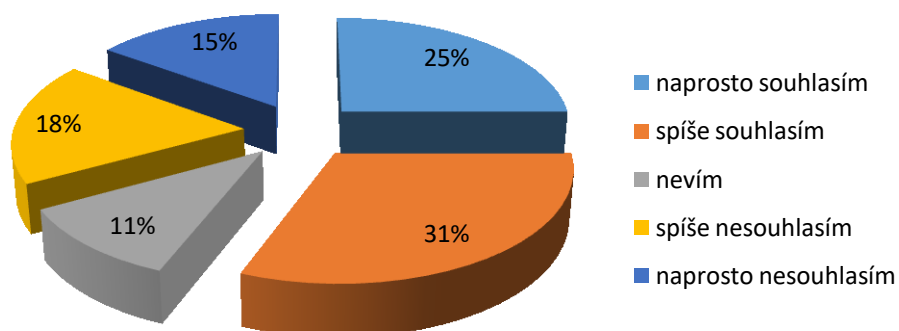
Graf 3: Pro své následující studium po ukončení základní školy jsi si vybral/a

Graf 4 zachycuje odpovědi na čtvrtou položku dotazníku. Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že 32 % respondentů si jednoznačně vybírá střední školu dle svého školního prospěchu. Dalších 40 % respondentů, také spíše souhlasí, že berou v úvahu své školní výsledky. Pouhých 13 % respondentů nezohledňuje své studijní výsledky a k tomuto názoru se také spíše přiklání 11 % respondentů. Zbývající 4 % dotazovaných neuvažovalo, zda školní prospěch měl nějaký význam při rozhodování o volbě střední školy.

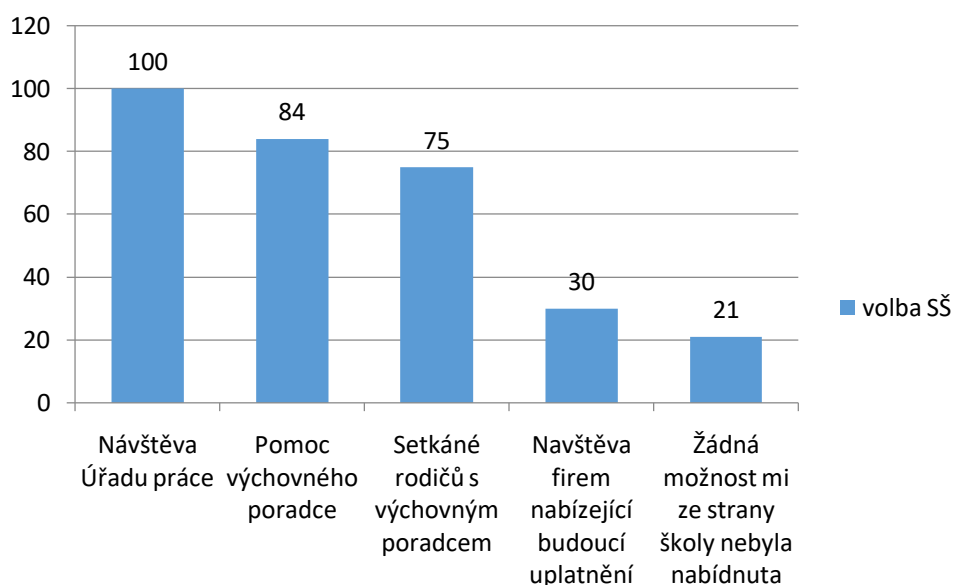
Graf 4: Při rozhodování o volbě střední školy beru v úvahu své známky

Graf 5 zachycuje odpovědi na pátou položku v dotazníku. Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z výzkumu vyplynulo, že 31 % respondentů spíše souhlasí, že jim škola usnadňuje výběr střední školy. K tomuto názoru se také přiklání čtvrtina respondentů, kteří odpověděli, že jim škola poskytuje veškerou pomoc při výběru školy. Zatímco 15 % respondentů uvádí, že informace, které jim nabízí škola ohledně volby povolání, jsou pro ně naprosto nedostačující. Také 18 % respondentů uvádí, že spíše nesouhlasí s tím, že jsou dostatečně informováni o jejich budoucí volbě střední školy. 11 % respondentů nedokáže posoudit, zda informace, které jim nabízí škola ohledně jejich volby povolání, jim usnadňuje jejich výběr střední školy.

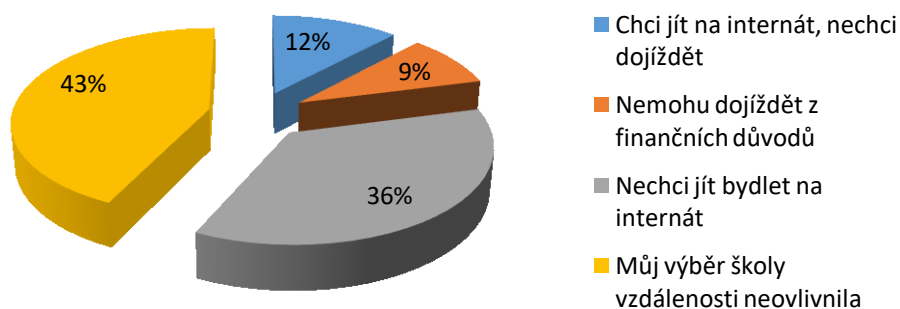
Graf 5: Informace, které mi nabízí škola, usnadňují můj výběr střední školy

Graf 6 zachycuje odpovědi na šestou položku dotazníku. Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Jedná se o otázku s možností zaškrtnout více odpovědí. Nejvíce a to 100 žáků uvádí, že jako nabídnutou možnost ze strany školy využili návštěvu Úřadu práce. Dalších 84 žáků využilo při rozhodování o budoucím vzdělání pomoc výchovného poradce. Z výzkumu dále vyplývá, že 75 žákům pomohlo individuální setkání rodičů s výchovným poradcem. Návštěva firem nabízející budoucí uplatnění uchazečům, kterou jim nabídla škola, usnadnila 30 žákům výběr střední školy. Zbývajícím 21 žákům ze strany školy nebyla nabídnuta žádná možnost ohledně jejich volby povolání.

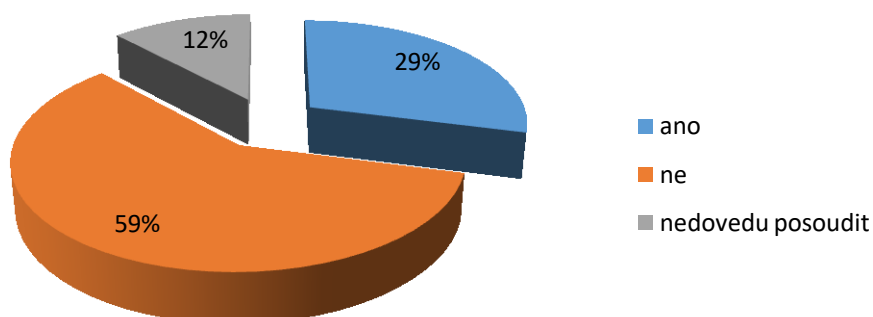
Graf 6: Ze strany školy mi byly nabídnuty tyto možnosti při volbě střední školy

Graf 7: Graf popisuje sedmou položku dotazníku. Položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr ze čtyř možností odpovědí. Celkem 43 % respondentů se domnívá, že při výběru střední školy neberou v úvahu její vzdálenost od svého bydliště. 36 % dotazovaných volí střední školu v místě bydliště, protože nechce jít bydlet na internát. Zatímco 12 % respondentů chce jít bydlet na internát, protože nechce denně dojíždět za svým budoucím vzděláním. Zbývajících 9 % dotazovaných si nemůže dovolit dojíždět, protože to neumožňuje finanční situace jeho rodiny.

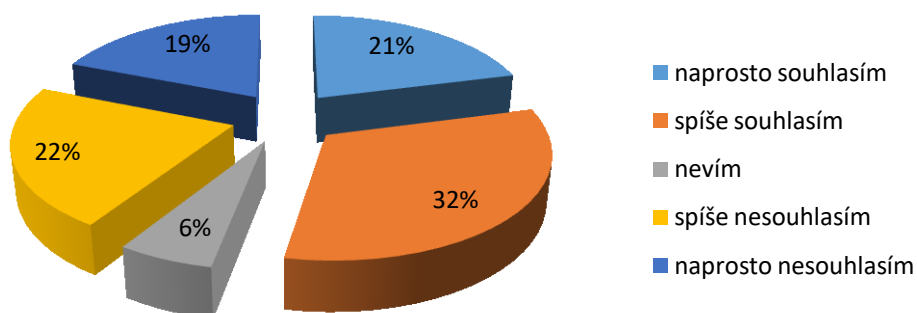
Graf 7: Důvod proč jsi si vybral/a školu podle vzdálenosti od svého bydliště je

Graf 8 zachycuje odpovědi na osmou položku dotazníku. Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti na výběr ze tří možností odpovědí. Můžeme konstatovat, že více jak polovina respondentů nemusela řešit finanční situaci své rodiny. Dále z výzkumu vyplynulo, že poměrně vysoké procento dotazovaných 29 % bylo nuceno, při výběru střední školy zohlednit finanční poměry své rodiny. A zbývajících 12 % nedovede posoudit, zda finanční situace jejich rodiny má vliv při výběru střední školy.

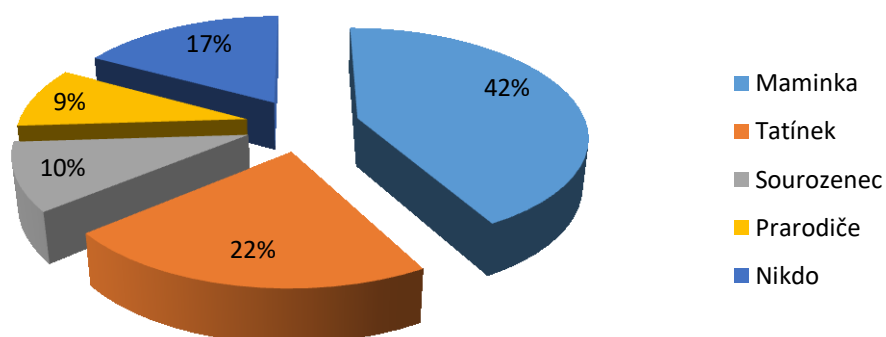
Graf 8: Musel/a jsi při výběru školy brát ohled na finanční situaci své rodiny?

Graf 9 zachycuje odpovědi na devátou položku dotazníku. Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. 21 % dotazovaných si myslí, že rodiče ovlivňují jejich rozhodnutí, týkající se výběru střední školy. S těmito respondenty spíše souhlasí 32 % dotazovaných. Zatímco u 19 % respondentů, se žádným způsobem nepodíleli rodiče při jejich rozhodování. Také 22 % respondentů se spíše domnívá, že je rodiče při výběru střední školy neovlivnili. Pouhých 6 % respondentů nedokážou posoudit, zda jejich rodiče měli vliv na jejich vzdělávací dráhu.

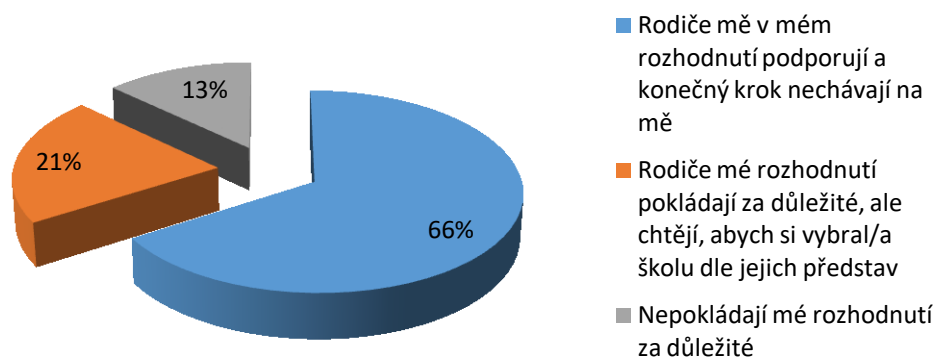
Graf 9: Rodiče ovlivňují mé rozhodnutí týkající se mého výběru střední školy

Graf 10 zachycuje odpovědi na desátou položku dotazníku. Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Největší část dotazovaných což je 42 % uvádí, že je nejvíce ovlivnila při výběru střední školy maminka. Zatímco tatínka volilo 22 % respondentů. Další zastoupení a to 10 % měli sourozenci. Dalších 9 % tvořili prarodiče žáků. Zbývajících 17 % respondentů uvádí, že nebyli ovlivněni žádným členem rodiny při výběru střední školy.

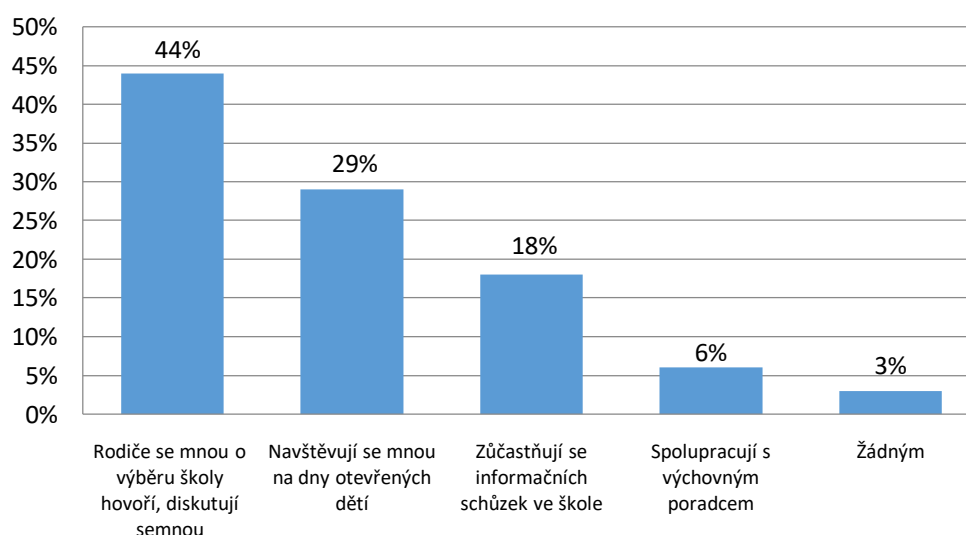
Graf 10: Jaký člen rodiny tě nejvíce ovlivnil při výběru střední školy?

Graf 11 zachycuje odpovědi na jedenáctou položku dotazníku. Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli výběr ze tří možností odpovědí. V poměru největší část dotazovaných respondentů což je 66 % rodiče podporují v jejich rozhodnutí a konečnou volbu ponechávají na svých dětech. Dalších 21 % dotazovaných uvádí, že rodiče jejich rozhodnutí pokládají za důležité, ale chtějí, aby si školu vybrali podle jejich představ. Zbývajících 13 % dotazovaných uvádí, že rodiče jejich rozhodnutí nepokládají za významné.

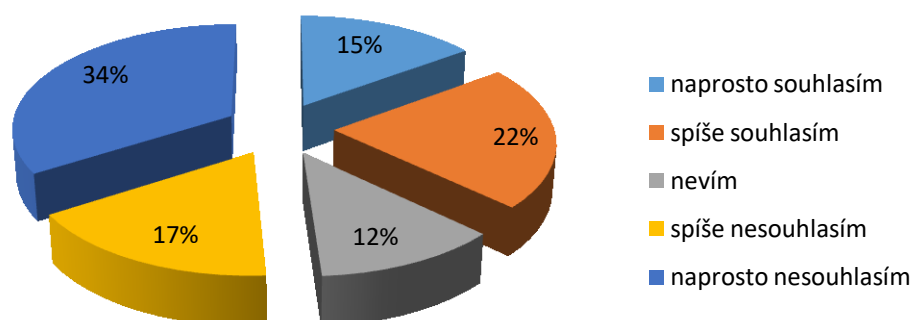
Graf 11: Jaký postoj mají rodiče k tvému rozhodování o výběru střední školy?

Graf 12 zachycuje odpovědi na dvanáctou položku dotazníku. Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Jedná se o otázku s možností zaškrtnout více odpovědí. Je zřejmé, že nejvíce 126 žáků se domnívá, že rodiče s nimi dostatečně často o výběru školy hovoří a zvažují různé alternativy. Dalších 83 žáků uvádí, že s nimi jejich rodiče navštěvují dny otevřených dveří, aby mohli žáci lépe poznat budoucí školu a tak měli snadnější rozhodování. Dále 52 žákům pomáhají jejich rodiče a to tím, že se pravidelně zúčastňují informačních schůzek ve škole, týkajících se výběru budoucího povolání. Dalších 18 žáků uvádí, že jim rodiče pomáhají tím, že aktivně spolupracují s výchovným poradcem. Pouze 9 žáků si myslí, že jim rodiče nepomáhají žádným způsobem s výběrem střední školy.

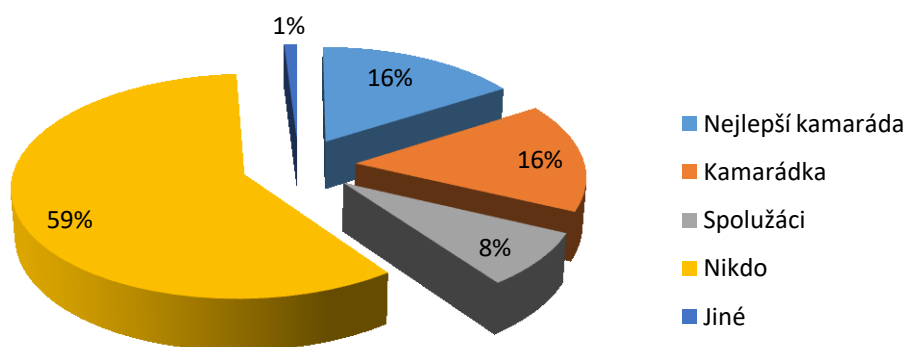
Graf 12: Jakým způsobem ti rodiče pomáhají s výběrem střední školy?

Graf 13 zachycuje odpovědi na třináctou položku v dotazníku. Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z celkového počtu respondentů 34 % uvádí, že je vrstevníci při volbě neovlivnili. Dalších 17 % respondentů se spíše také přiklání k názoru, že nebyli ovlivnění vrstevníky při výběru střední školy. Dále 15 % respondentů uvádí, že jejich vrstevníci na ně měli významný vliv. K tomuto názoru se přiklání 22 % respondentů, kteří spíše souhlasí s tím, že vrstevníci na ně měli určitý vliv. Zbývajících 12 % respondentů neuvažovalo, zda jejich kamarádi či spolužáci ovlivňují jejich volbu střední školy.

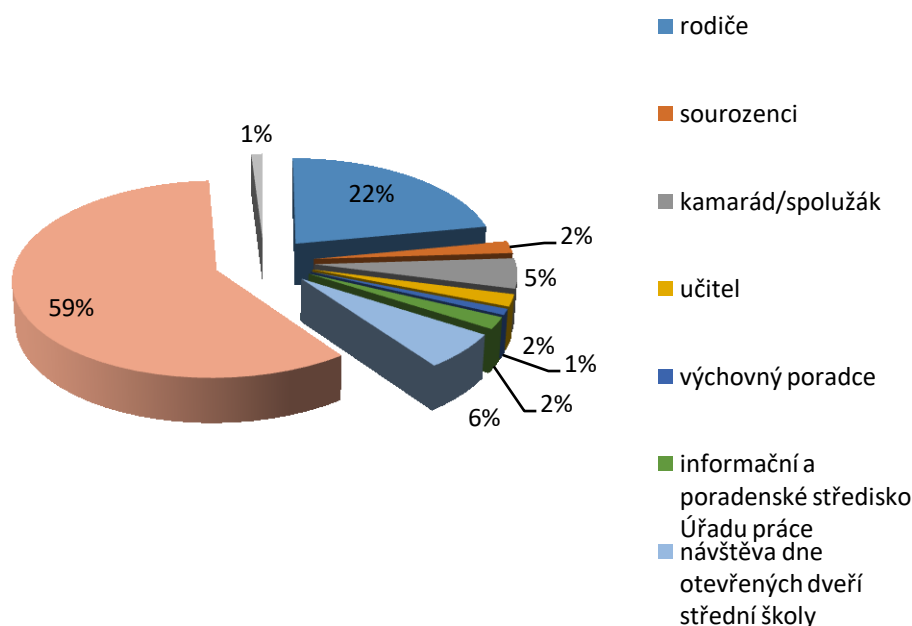
Graf 13: Vrstevníci (kamarádi/spolužáci) ovlivňují mé rozhodnutí týkající se budoucího povolání

Graf 14 zachycuje odpovědi na čtrnáctou položku dotazníku. Tato položka je polozavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že 59 % dotazovaných při volbě střední školy nebylo ovlivněno žádným z uvedených vrstevníků. Dále zjišťujeme, že 16 % dotazovaných shodně uvádí, že jejich rozhodnutí bylo ovlivněno kamarády nebo nejlepším kamarádem či kamarádkou. Dalších 8 % dotazovaných uvádí, že byli ovlivněni jejich spolužáky. Pouhé 1 % dotazovaných uvádí jako jinou možnost kamaráda svého tatínka a spolužačku z házené.

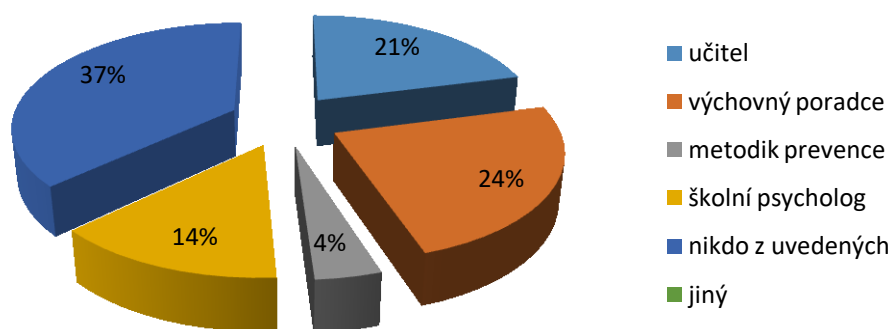
Graf 14: Volbu mého budoucího povolání ovlivnila zejména?

Graf 15 zachycuje odpovědi na patnáctou položku v dotazníku. Tato položka je polozavřená a respondenti měli na výběr z devíti možností odpovědí. Z výzkumu vyplynulo, že v poměru největší část dotazovaných respondentů což činí 59 %, své konečné rozhodnutí o střední škole ponechalo vlastnímu úsudku. Následujících 22 % respondentů si myslí, že při výběru střední školy na ně působili názory jejich rodičů, kteří jsou pro ně nejdůležitějším informačním zdrojem. Dalších 6 % respondentů uvádí, že jim jejich rozhodnutí usnadnila návštěva dne otevřených dveří dané školy. Dalších 5 % dotazovaných uvádí, že byli ovlivněni jejich vrstevníky, ti představují pro žáky někoho, kdo je ve stejné situaci, řeší podobné problémy, a proto si myslí, že jim dokážou lépe porozumět, než ostatní. Shodně a to 2 % získali sourozenci, učitelé a Informační a poradenské středisko Úřadu práce. Pouhé 1 % respondentů volilo jiného rodinného příslušníka a to dědečka. Také výchovného poradce volilo pouhé 1 % dotazovaných.

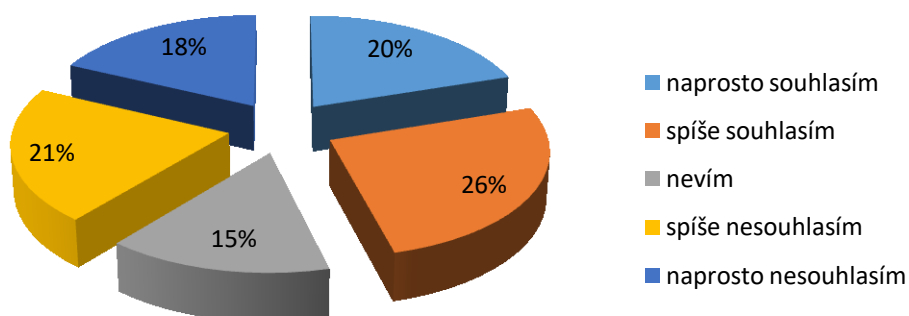
Graf 15: Kdo ovlivnil tvé konečné rozhodnutí o volbě povolání?

Graf 16 zachycuje odpovědi na šestnáctou položku v dotazníku. Tato položka dotazníku je polozavřená a respondenti měli na výběr z šesti možností odpovědi. Nejvíce respondentů 37 % uvedlo, že jim nikdo z uvedených nebyl nápomocen při výběru střední školy. Zatímco téměř čtvrtina respondentů odpověděla, že při volbě budoucího povolání jim byl nejvíce nápomocen výchovný poradce. Dále 21 % respondentů uvádí, že jim při výběru střední školy pomohl učitel. Dalších 14 % respondentů uvádí, že jim při volbě budoucího povolání pomohl školní psycholog. Zbývající 4 % respondentů uvádí, že jim při volbě povolání pomohl školní metodik. Respondenti neuvádí, že by jim byla nabídnuta jiná pomoc než z uvedených možností.

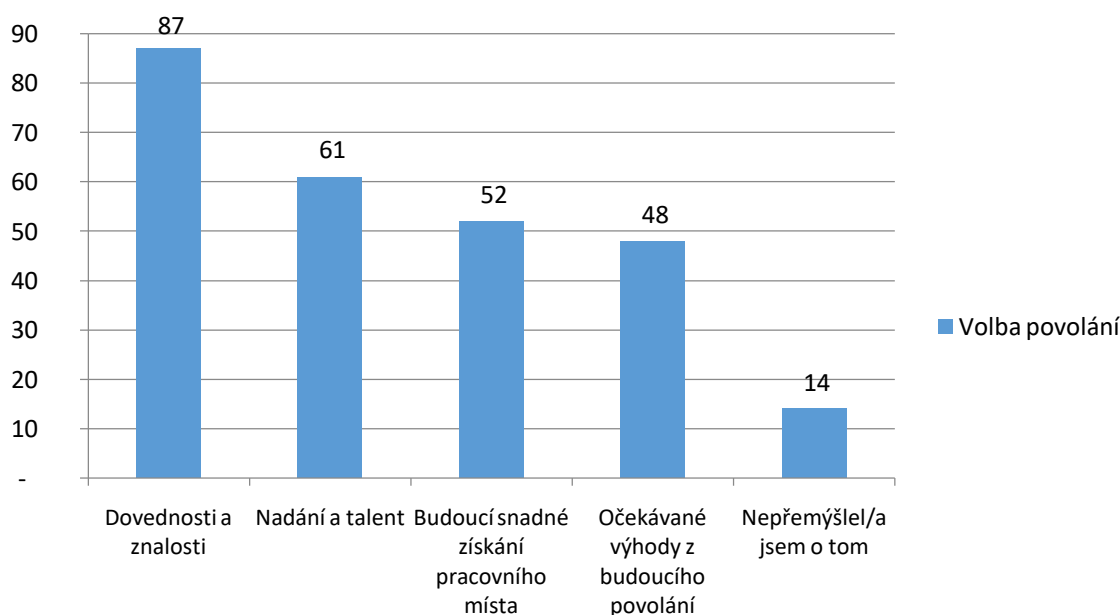
Graf 16: Kdo ti ve škole nejvíce pomáhá při výběru střední školy?

Graf 17 zachycuje odpovědi na sedmnáctou položku v dotazníku. Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z výzkumu vyplývá, že pro 20 % respondentů je práce výchovného poradce prospěšná. Je zřejmé, že jeho rady a informace využili. K nim se také spíše přiklání 26% dotazovaných. Zatímco 18 % respondentů se domnívá, že funkce výchovného poradce pro ně není nijak přínosná. K tomuto se také spíše přiklání dalších 21 % respondentů. Zbývajících 15 % respondentů nedovede posoudit, zda je pro ně funkce výchovného poradce užitečná.

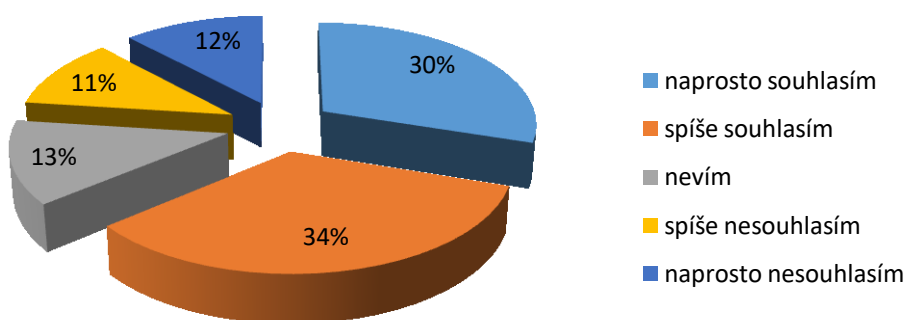
Graf 17: Myslím si, že je práce výchovného poradce pro mě užitečná

Graf 18 zachycuje odpovědi na osmnáctou položku v dotazníku. Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Jedná se o otázku s možností zaškrtnout více odpovědí. Z našeho výzkumu vyplynulo, že 87 dotazovaných se při výběru střední školy rozhodovalo podle svých dovedností a znalostí. Dále bylo 61 respondentů ovlivněno při jejich rozhodování nadáním a talentem. Dále 52 respondentů si zvolilo střední školu, protože očekává snadné získání pracovního místa. Následujících 48 respondentů předpokládá, že bude mít určité výhody z budoucího povolání. Tyto respondenty zřejmě láká lukrativnost budoucího zaměstnání a zároveň dobré společenské postavení. Zbývajících 14 respondentů neuvažovalo o tom, zda něco ovlivnilo jejich volbu budoucího povolání.

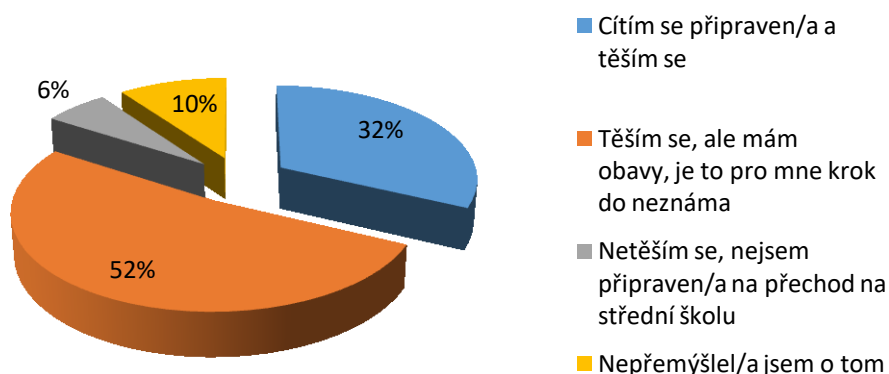
Graf 18: Volbu mého budoucího povolání ovlivnili zejména

Graf 19 zachycuje odpovědi na devatenáctou položku dotazníku. Tato položka dotazníku tvořila škálovou otázku a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z výzkumu vyplynulo, že 30 % dotazovaných si vybírá budoucí střední školu, podle dovedností a znalostí ve kterých vyniká. Také 34 % dotazovaných spíše souhlasí, že zohledňuje při výběru školy své schopnosti a talent. Zatímco 12 % dotazovaných nesouhlasí, že by si vybírali budoucí vzdělání podle toho, v čem jsou skutečně dobří. Také 11 % dotazovaných spíše nesouhlasí, že by zohledňovali při volbě střední školy své vloh. Zbývajících 13 % dotazovaných neuvažovalo o tom, zda mají předpoklady a potřebné znalosti vhodné pro danou školu.

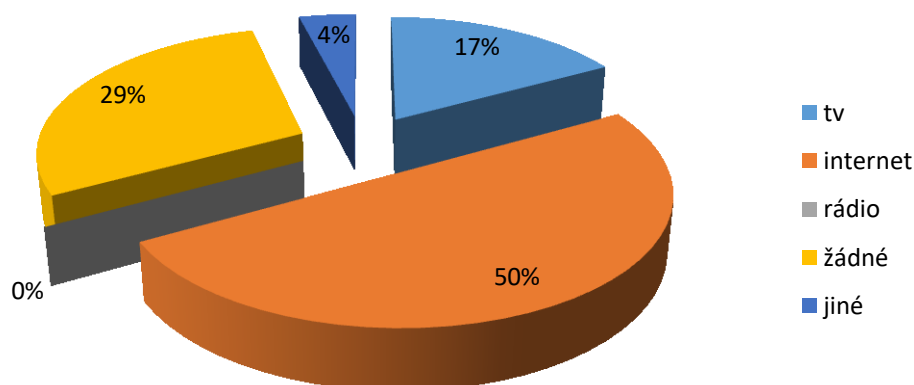
Graf 19: Školu si vybírám podle toho, v čem jsem skutečně dobrý

Graf 20 zachycuje odpovědi na dvacátou položku dotazníku. Tato položka dotazníku je uzavřená a respondenti měli na výběr ze čtyř možností odpovědí. Více než polovina respondentů se těší na nově zvolenou školu, nicméně mají určité obavy, protože neví, zdali je to pro ně ta správná volba. Dalších 32 % dotazovaných si myslí, že jsou již zcela připraveni a těší se na další vzdělávání. Pouhých 6 % respondentů uvádí, že není připraveno na přechod na jinou školu a obává se tohoto životního kroku. Zbývajících 10 % respondentů nepřemýšlelo, co pro ně přechod na střední školu znamená.

Graf 20: Přechod na střední školu vnímám

Graf 21 zachycuje odpovědi na dvacátou první položku dotazníku. Tato položka je polouzavřená a respondenti měli na výběr z pěti možností odpovědí. Z výzkumu vyplynulo, že ze všech médií nejvíce respondenty a to 50 % ovlivnil internet. Ten je v dnešní době nejrozšířenější komunikační prostředek. Je velmi rychlou a oblíbenou formou využívanou u dětí k získávání informací. Dalších 17 % dotazovaných si myslí, že je při volbě ovlivnila televize, která je také významným sdělovacím prostředkem. Pouhé 4 % respondentů uvádí, že je ovlivnili noviny a reklama v Městské hromadné dopravě. Zbývajících 29 % respondentů uvádí, že je média při jejich volbě povolání neovlivnili. Žádný z dotazovaných neuvádí, že by ho při volbě střední školy ovlivnilo rádio.

Graf 21: Při volbě střední školy mě nejvíce ovlivňují tyto média